

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI PŁAZA NA LATA 2009-2016

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie

I. Charakterystyka miejscowości

1. Położenie

1.1. Gmina

1.2. Sołectwo

2. Liczba ludności gminy i sołectwa

3. Historia

3.1. Gmina

3.2. Sołectwo

II. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości

1. Walory przyrodnicze

1.1. Gmina

1.2. Sołectwo

1.2.1. Budowa geologiczna i gleby

1.2.2. Zasoby wodne

1.2.3. Klimat

1.2.4. Flora i fauna

2. Dziedzictwo kulturowe

2.1. Gmina

2.2. Sołectwo

2.2.1. Zabytki

2.2.2. Stanowiska archeologiczne

2.2.3. Strefy ochrony konserwatorskiej

3. Infrastruktura społeczna

3.1. Gmina

3.2. Sołectwo

3.2.1. Instytucje kulturalne

3.2.2. Instytucje sportowe

4. Edukacja

4.1 Gmina

4.2 Sołectwo

5. Turystyka

5.1. Gmina

5.2. Sołectwo

6. Rynek pracy

6.1. Gmina

6.2. Sołectwo

7. Infrastruktura techniczna

7.1. Gmina

7.2. Sołectwo

8. Warunki życia w Płazie wg mieszkańców

III. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

1. Analiza SWOT

IV. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną

Wizja rozwoju

Opis planowanych zadań Planu Odnowy Miejscowości Płaza na lata 2009-2016

Harmonogram realizacji Planu Odnowy Miejscowości Płaza na lata 2009-2016

Monitoring, realizacja i upowszechnianie Planu Odnowy Miejscowości

Wprowadzenie

Plan Odnowy Miejscowości jest dokumentem strategicznym określającym rozwój wsi w sferze społeczno - gospodarczej na lata 2009 - 2016, poprzez realizację zadań ujętych w dwie grupy: działania inwestycyjno- remontowe oraz działania społeczno - kulturalne.

Powodem opracowania Planu jest chęć stworzenia całościowej wizji rozwoju miejscowości, uwzględniającej czynniki zewnętrzne i wewnętrzne wpływające na możliwość realizacji planowanych działań. Plan Odnowy Miejscowości przygotowany został wspólnie z mieszkańcami Sołectwa Płaza, tak by realizowane zadania odpowiadały rzeczywistym potrzebom mieszkańców i mogły w pełni wykorzystać istniejący potencjał i szanse rozwoju miejscowości. Mieszkańcy mieli możliwość wypowiedzenia się podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych w formie ankiety na przełomie maja i czerwca 2009 roku.

Zadania ujęte w Planie Odnowy Miejscowości wpisują się w założenia Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 - 2013, szczególnie w cele zawarte w Osi priorytetowej 3, Działaniu „Odnowa i rozwój wsi” oraz „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”, a także w Osi Priorytetowej 4. Plan może stanowić również dokument pomocniczy przy planowaniu działań współfinansowanych z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2007 - 2013 Priorytet 6 - spójność wewnątrz regionalna, Działanie 6.2 - Rozwój obszarów wiejskich oraz przy aplikowaniu o środki finansowe z innych źródeł.

Plan Odnowy Miejscowości Płaza jest zgodny z celami strategicznymi zawartymi w Strategii Rozwoju Gminy Chrzanów na lata 2004 - 2015, w szczególności z:

- Celem nr 1 - Zrównoważony rozwój społeczno - gospodarczy eliminuje zagrożenia środowiska, cel szczegółowy - Zagrożenia skażenia wód podziemnych i powierzchniowych są eliminowane, oraz
- Celem nr 5 - Atrakcyjny wizerunek gminy, cel szczegółowy 3 - Budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej

Plan Odnowy Miejscowości jest dokumentem otwartym, a zapisane w nim zadania będą aktualizowane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych jak i zewnętrznych, pojawiających się nowych możliwości. Uwzględniane będą również nowe potrzeby zgłaszane przez mieszkańców, władze samorządowe gminy, organizacje pozarządowe i nieformalne grupy mieszkańców, sektor publiczny i prywatny.

Dokument składa się z pięciu części:

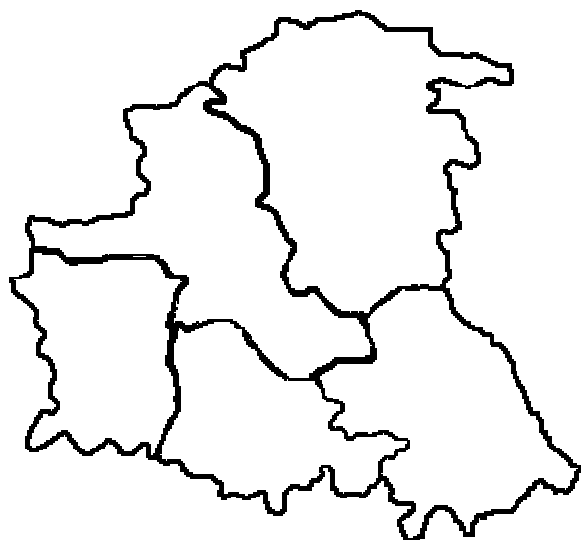
1. Charakterystyka miejscowości.
2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości.
3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości.
4. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną.

I. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

1. Położenie

1.1. Gmina:

Gmina Chrzanów jest jedną z pięciu gmin wchodzących w skład powiatu chrzanowskiego w województwie małopolskim. Usytuowana jest w zachodniej części województwa małopolskiego, na pograniczu Wyżyny Śląskiej i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, w połowie drogi pomiędzy Katowicami, a Krakowem. Powierzchnia gminy wynosi 79,3 km² i obejmuje miasto Chrzanów (38,3 km²) oraz sołectwa: Balin,

Luszowice, Pogorzyce, Płaza, Żrebce i Okradziejówka. Chrzanów graniczy z gminami: Jaworzno, Trzebinia, Libiąż, Babice i Alwernia.

Gmina położona jest na trasie głównych szlaków komunikacyjnych województwa małopolskiego. Przez północną część gminy przebiega autostrada A4. Z autostrady do miasta prowadzi węzeł „Chrzanów I” tzw. trzebiński oraz „Chrzanów II” tzw. baliński. Poprzez węzły autostrada łączy się z drogą krajową nr 79 z Krakowa do Katowic oraz z drogą wojewódzką nr 933.

Gmina Chrzanów znajduje się na granicy dwóch jednostek fizyczno-geograficznych, których granice wyznacza rzeka Chechło, przez co ma urozmaicony krajobraz obejmujący z jednej strony malownicze wzgórza z wyrobiskami kamieniołomów, z drugiej podmokłą, pełną rozlewisk Kotlinę Chrzanowską. Część południowo-wschodnia gminy, gdzie znajdują się Sołectwa Płaza, Pogorzyce i Żrebce, leży na Garbie Tenczyńskim w obrębie Bloku Płaziańskiego. Część północna i zachodnia obejmująca sołectwa Balin, Luszowice i Okradziejówka należy do Pagórów Jaworznickich.

1.2. Sołectwo:

Płaza jest jednym z sześciu sołectw wchodzących w skład gminy Chrzanów. Powierzchnia wynosi 13,87 km². Graniczy z sołectwami Pogorzyce, Bolęcin, Regulice oraz Wygietłów. Przez wieś biegnie droga wojewódzka nr 781.

Wieś umiejscowiona jest na południowy wschód od Chrzanowa, w obrębie Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego, na pagórkach Garbu Tenczyńskiego zwanego tutaj Blokiem Płaziańskim. Blok Płazy tworzy nieregularny wielokąt rozciągnięty ze wschodu na zachód (równoleżnikowo) na około 10 km. Szerokość Bloku (z północy na południe) wynosi około 5 km. Powierzchnia omawianego terenu ma około 50 km², a długość granic sięga 35 km. Znaczną część obszaru Bloku Płazy stanowi Tenczyński Park Krajobrazowy, na terenie którego położone są: Rezerwat Przyrody Grodzisko oraz

Rezerwat Przyrody Lipowiec. Najwyższym punktem w obrębie Bloku Płazy jest Płazka Góra, położona kilkaset metrów na południowy wschód od centrum Płazy Górnej.

Zespół Szkół oraz tzw. "Sołtysówka", która pełni funkcję siedziby Rady Sołeckiej, biblioteki oraz oddziału Poczty Polskiej.

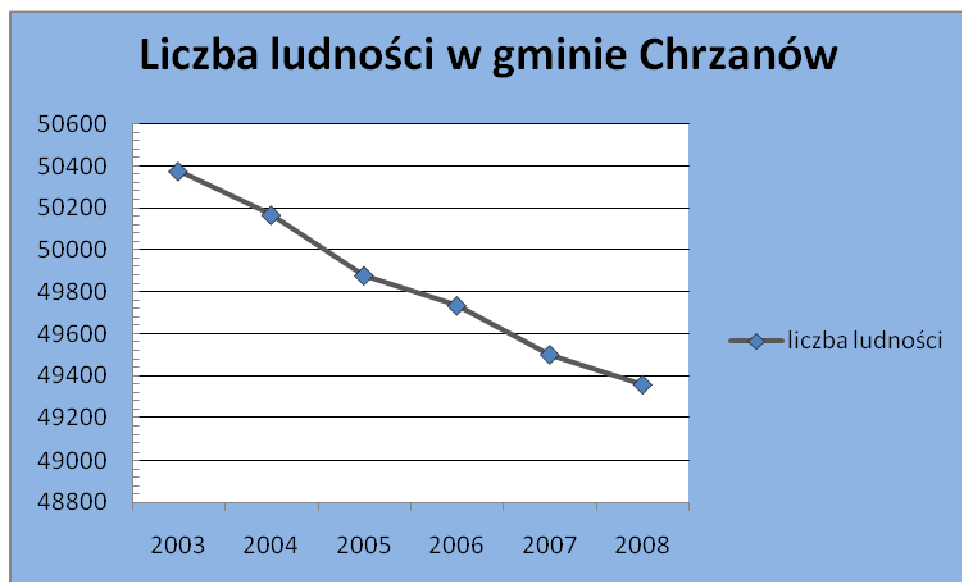
5

Plan Odnowy Miejscowości Płaza na lata 2009-2016

(Jar Maniski), Simota, Podgórze, Skotnica, Starzyny, Źródło, Podlas, Piaski, Rola, Brandysowa Góra, Grodzisko, Łany, Oblaszki, Wadowskie Doły, Skała, Pasternik.

2. Liczba ludności gminy i sołectwa

Liczba ludności w gminie w latach 2003-2008 wykazuje tendencję spadkową. W 2003 roku wynosiła 50 375 mieszkańców, a w 2008 – 49 356 mieszkańców.

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Liczba ludności we wsi Płaza wynosi 3 477 mieszkańców, co stanowi 7,04% całej populacji gminy. Płaza jest najliczniejszym sołectwem Gminy Chrzanów.

3. Historia

3.1. Gmina

Chrzanów jest miastem o średniowiecznym rodowodzie. Najwcześniejsze dokumenty z dziejów regionu potwierdzają istnienie od końca XII lub początku XIII w., na granicy Śląska i Małopolski, kasztelanii chrzanowskiej. Dokument z 1500 r. potwierdza lokację na prawie niemieckim – miała ona miejsce zapewne za panowania Kazimierza Wielkiego. W przeciwieństwie do wielu polskich miast Chrzanów nie został otoczony murami. Trudno dostępnym czyniły go rozlewiska rzeki Chechła, liczne stawy, podmokłe łąki, od południa „sadzawice i grzędzawiska”, a od północy gęste lasy podchodzące pod samo miasto.

Od połowy XIV w. do 1640 r. Chrzanów znajdował się w posiadaniu rodziny Ligęzów herbu Półkozic. Dzięki trosce właścicieli, a także sprzyjającej sytuacji zewnętrznej był to czas pomyślnego rozwoju miasta. Jego mieszkańcy zajmowali się rolnictwem, rzemiosłem i handlem. W połowie XV w. Chrzanów miał ok. 430 mieszkańców, w dwa wieki później ok. 650. W mieście działały cechy: rzeźnicki, szewski, krawiecki, kowalski, tkacki i inne. Staropolski Chrzanów miał dwie handlowe specjalności: bydło (istniała tu komora celna dla jego wywozu na Śląsk) oraz kruszce (głównie ruda ołowiu, tzw. galena, ołowianka oraz rudy cynku i żelaza). Wydobywanie a

także przetapianie kruszców rozpoczęto w rejonie Chrzanowa najpóźniej w drugiej połowie XIV. Reliktem wczesnej, powierzchniowej eksploatacji kruszców są tzw. warpie – lejowate zagłębienia w ziemi, rozsiane wokół Chrzanowa i porośnięte roślinnością. W 1640 r. Anna Ligęzina sprzedała Chrzanów Andrzejowi Samuelowi Dębińskiemu (ufundował on kaplicę św. Stanisława w miejscowym kościele). U schyłku XVII w. miasto przeszło w ręce Grudzińskich, a następnie do 1740 Stadnickich. W tym czasie, z powodu toczących się wojen, miasto podupadło. W 1740 r. Chrzanów przeszedł we władanie Józefa Ossolińskiego. W 1763 r. ustanowił on specjalną komisję dla ratowania miasta, której prace przyczyniły się do uregulowania wielu aspektów tutejszego życia, m.in. sytuacji Żydów, którzy chętnie się tu osiedlali od 1590 r. (gmina żydowska powstała w 1745 r., w 1759 r. cmentarz, a w 1786 r. pierwsza synagoga). W drugiej połowie XVIII w. Stanisław August Poniatowski wydał kolejny przywilej jarmarczny dla Chrzanowa, Ossoliński ufundował nowy budynek szkolny, miasto zaczęło się ożywiać i rozwijać.

Po trzecim rozbiorze Polski w 1798 r. Chrzanów wraz z dystryktem olkuskim został wcielony do Galicji Zachodniej, a rządy austriackie skutecznie ograniczyły odradzającą się samorządność. W latach 1809 - 15 miasto weszło w skład Księstwa Warszawskiego, w latach 1815-1846 r. do Rzeczypospolitej Krakowskiej, a od 1846 stało się częścią austriackiej Galicji. Zmieniali się też jego właściciele, kolejno: od 1804 do 1822 r. Albert Kazimierz, książę sasko-cieszyński, od 1822 do 1826 r. arcyksiążę Karol Ludwik Habsburg, na podstawie testamentu z 1816 r., od 1826 do 1856 r. Mieroszewscy, od 1856 spółka kupców wrocławskich. Jeden z nich – Loewenfeld – a potem jego potomkowie władali miastem aż do 1939 r.

Wiek XIX przemienia staropolskie miasto rzemieślników i kupców w główny ośrodek przemysłowego Zagłębia Krakowskiego. W 1847 r. dotarła do Chrzanowa linia kolejowa łącząca Oświęcim i Trzebinę, w 1852 r. uruchomiono nową kopalnię rud cynkowo-ołowianych „Matylda” w obecnej dzielnicy Kąty – jedną z pierwszych głębinowych kopalni, działających z przerwami od 1930 r. Podtrzymywano jednak także tradycje sukiennicze miasta – w 1818 r. Senat Wolnego Miasta Krakowa założył tu dużą wytwórnię sukna. W 1854 r. Chrzanów stał się stolicą powiatu. Wraz z uprzemysłowieniem regionu wzrastała liczba mieszkańców, głównie robotników. W 1909 r. w Chrzanowie rozpoczęło działalność Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, w 1912 r. Związek Strzelecki zaczął organizować swe drużyny. W sierpniu 1914 r. został założony w mieście Powiatowy Komitet Narodowy.

W okresie międzywojennym powstały największe do dziś zakłady miasta – Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce S.A. (1920 r.) i „Stella” – produkująca ogniotrwałe materiały ceramiczne. Do 1930 r. działała także kopalnia „Matylda”. W 1910 r. powstało Gimnazjum im. S. Staszica, w 1923 r. Seminarium Nauczycielskie, następnie w 1933 r. szpital i dom dziecka, oba im. J. Piłsudskiego. Między rokiem 1921, a 1939 liczba mieszkańców podwoiła się z 11 tys. do 22 tys.

Okupacja niemiecka rozpoczęła się w Chrzanowie 4 września 1939 r. W listopadzie miasto uznane zostało za rdzennie niemieckie i wcielone do Rzeszy. Od 1942 r. trwał wywóz żydowskich obywateli miasta. W miejsce wywożonych do Oświęcimia osiedlano w Chrzanowie Niemców rumuńskich. Działał tu ruch oporu, AK i AL, przeprowadzający w uprzemysłowionym regionie wiele akcji sabotażowo-dywersyjnych.

Miasto zostało wyzwolone spod okupacji niemieckiej 24 stycznia 1945 r. przez wojska II frontu ukraińskiego. W 1960 r. Chrzanów miał ponad 20 tys. mieszkańców, w 1975 – ponad 30 tys., w 1995 – ponad 53 tys. Po 1945 r. powstały nowe zakłady przemysłowe (m.in. Zakłady Mięsne, Chłodnia Składowa, Zakład Mleczarski),

przedsiębiorstwa komunalne, liczne osiedla mieszkaniowe, placówki oświatowe i kulturalne (m.in. w 1960 r. Muzeum Ziemi Chrzanowskiej). W 1975 r. zlikwidowano powiat chrzanowski, a Gmina Chrzanów weszła w obręb województwa katowickiego. Po reformie administracyjnej w 1999 roku Chrzanów wszedł do województwa małopolskiego.

3.2. Sołectwo

Pierwsza wzmianka źródłowa o Płazie pochodzi z roku 1376, kiedy wspomniany został jej właściciel Stefan Płaza herbu Topór. Od roku 1398 wymieniony jest w źródłach historycznych miejscowy pleban. Średniowieczna wieś Płaza miała bardzo podobne rozplanowanie do sąsiedniej wsi Kościelec. W połowie XV wieku dziedzicami wsi byli bracia Mikołaj i Jakub Płazowie. Za ich czasów obszar Płazy rozpadał się na 3 role szlacheckie, grunta plebańskie i łany kmieci. Historycy przypuszczają, że obie wsie powstały w tym samym czasie. Wtedy też wybudowano drewniany kościół parafialny pod wezwaniem Podniesienia Krzyża Świętego.

Kościół rozpoczął budować miejscowy proboszcz Bartłomiej, dokończył zaś Tomasz Żydek przy pomocy ówczesnych dziedziców Baltazara Charmęskiego, Jana Radeckiego i Stanisława Płazkiego w roku 1576. Według Księgi Poborowej ziemi proszowskiej z roku 1581, jedną część wsi dziedziczyli wspomniani Jan Radecki, Baltazar Charmęski i Stanisław Płazki, drugą zaś Jakób Bełkacki, dziedzic Kościelca i Brzezia.

W czasie potopu szwedzkiego w latach 1655–1657 wieś została zniszczona, a kościół spalony. W 1683 r. przez Płazę przechodziły wojska polskie pod dowództwem Jana III Sobieskiego. Podążano do Austrii, aby pomóc jej obronić się przed nawałą turecką (tzw. "odsiecz wiedeńska").

W XVIII w. w centrum wsi powstał barokowy dwór, który w poł. XIX w. został przebudowany na pałac staraniem hrabiego Wincentego Szembeka. Obecnie w pałacu mieści się Dom Pomocy Społecznej dla dorosłych. Nowym elementem w krajobrazie stała się aleja wysadzana drzewami kasztanowymi przy obecnej ul. Sobieskiego. Zniknęły przykościelne cmentarze, zamiast których pojawiły się nowe, położone poza zabudową wiejską.

W roku 1893 przy drodze prowadzącej do Chrzanowa uruchomiono zakład wapienniczy „Wapiennik”. Założycielem zakładu był Retinger - ówczesny właściciel Płazy. Przed wybuchem II wojny światowej wybudowano w Płazie nowy budynek szkolny, w którym obecnie mieści się szkoła podstawowa.

We wrześniu 1939 r. do Płazy wkroczyli Niemcy. Zachodnia część ziemi chrzanowskiej została wcielona do tzw. Nowej Rzeszy. Okupant obrabował szereg pałaców i dworów z różnego rodzaju dzieł sztuki. Straty poniosły również kościoły i klasztory. Zostały skonfiskowane prawie wszystkie dzwony kościelne, także zabytkowe. Zaczęto wywłaszczać chłopskie rodziny we wsiach. Przydzielano ziemie Niemcom besarabskim zaś Polaków zmuszano do prac u kolonistów niemieckich, zbędnych wywożono przymusowo na roboty do Niemiec. Kres okupacji hitlerowskiej na ziemi chrzanowskiej nastąpił między 17 a 24 stycznia 1945 r.

Po wojnie Płaza rozbudowała się. Powstały nowe domy i osiedle tzw. Działki. Wybudowano ośrodek zdrowia, sklep, odbudowano szkołę. Rozpoczęto starania o budowę sali gimnastycznej. Wybudowano nie tylko salę, ale również nowy segment szkoły, w którym obecnie jest Publiczne Gimnazjum Nr 5 w Płazie. Powstał też nowy,

obszerny kościół. Kamień poświęcił sam papież Jan Paweł II w 1983 r. W Płazie istnieje klub sportowy LKS "Tempo" Płaza. Boisko tego klubu znajduje się na „Skale” przy ulicy Korczaka.

II. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI

1. Walory przyrodnicze

1.1. Gmina

Chrzanów jest położony na granicy dwóch jednostek fizyczno – geograficznych, których granice wyznacza rzeka Chechło. Część południowo – wschodnia leży na niewielkim grzbiecie jurajskim; grzbiet ten łączy Garb Tenczyński z pozostałą częścią Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej i jednocześnie oddziela od siebie niecki: chrzanowsko – dulowską (część Rowu Krzeszowickiego zwaną także Rowem Chrzanowskim) i Kotlinę Chrzanowską. Część północno - zachodnia należy do Pagórów Jaworznickich, które stanowią część Wyżyny Śląskiej. W związku z takim położeniem przyroda gminy Chrzanów jest zróżnicowana. Szczególnie zwraca uwagę duża lesistość gminy – ponad 33% powierzchni oraz bogata flora i fauna.

W granicach Gminy Chrzanów znajdują się następujące obszary chronione:

- Tenczyński Park Krajobrazowy wraz z otuliną, wchodzący w skład Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, utworzony na mocy uchwały WRN w Katowicach w 1980 roku, obejmuje ochroną prawną południową część gminy o największej atrakcyjności przyrodniczej i krajobrazowej.
- Park zabytkowy w Kościelcu - chroniony na mocy ustawy o ochronie dóbr kultury i muzeach), gdzie występują liczne pomniki przyrody

Wyjątkowo wartościowe pod względem przyrodniczym tereny oznaczone zostały jako użytki ekologiczne. Są to: wąwozy lessowe w Pogorzycach, północne zbocze Wzgórza Lipowieckiego w Płazie Dolnej, północne zbocza Kamionki Małej w Płazie, buczyna karpacka „Simota”, zachodni stok Góry Bukowica, Rów Chrzanowski (Kąty, osiedle Kopanina), Góra Wójtowa, Dolina Luszówki – kolonia Piaski, źródłiska potoku Wodna, łąka w Okradziejówce.

Dla budowy geologicznej obszaru gminy największe znaczenie mają utwory triasu. Ich podłoże stanowią formacje górnokarbońskie, zaś w nakładzie występują utwory jury, trzeciorzędu i czwartorzędu. Budowa geologiczna okolic Chrzanowa wyróżnia się występowaniem rud cynku i ołowiu, wapieni, dolomitów, margli, piasków, glin i ilów. Dlatego też na tym terenie istotną rolę odegrało wydobywanie i przetwarzanie surowców mineralnych. Oprócz skutków ekonomicznych i społecznych, wywarło to również wpływ na środowisko przyrodnicze kształtując obecne oblicze obszaru gminy. Znajdują się tu wyrobiska czynne i opuszczone, zwałowiska, obszar krajobrazu górniczego oraz budowle i elementy infrastruktury przemysłowej.

Chrzanów znajduje się w strefie klimatu przejściowego. Średnia temperatura roczna wynosi ok. 7 °C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, najchłodniejszym - styczeń. Roczna suma opadów wynosi około 730 mm, największe opady występują od maja do sierpnia. Niemal połowa wiatrów wieje od zachodu.

1.2. Sołectwo

1.2.1. Budowa geologiczna i gleby

Kilkanaście milionów lat temu w epoce zwanej mioceniem w wyniku alpejskich ruchów górotwórczych czyli orogenezy, na przedpolu Karpat ukształtował się zachodni kraniec Garbu Tenczyńskiego zwany Blokiem Płazy. Skały: karbońskie piaskowce i arkozy, permskie, pochodzenia wulkanicznego: melafiry, tufy i zlepieńce oraz triasowe: wapienie i dolomity popękane w wyniku naprężeń, sztywne skały przemieściły się w pionie tworząc wzniesienie porożcinane uskokami, rowami i zrębami górujące w stosunku do otoczenia o około 100 – 150 m. Współcześnie zwieńczone wieloma płaskowyżami z najwyższym zwanym Płaską Górą o wysokości 406 m. W epoce lodowej – plejstocenie milion lat temu teren ten został przykryty lessem, gliną lessową i piaskami rzeczno – lodowcowymi, a w trwającym obecnie holocenie w wyniku erozji wodnej podnóża stoków deluwiami lessowymi. Burzliwą historię geologiczną Bloku Płazy w naszych czasach prezentują nieliczne ostańce i grotty skalne oraz liczne wychodnie skalne, kamieniołomy i hałdy eksploatowane do dziś oraz nieczynne ulegające sukcesji. Wszystkie te wydarzenia oraz zmienne warunki klimatyczne i stosunki wodne spowodowały, że na niewielkim terenie, bo około 50 km² – 12 km długości i 6 km szerokości, położonym równoleżnikowo wytworzyły się różne gleby, a co za tym idzie szata roślinna.

Na wierzcholinie i słabo nachylonych stokach przeważają głębokie gleby brunatne i płowe, natomiast w miejscach wychodni i płytko zalegających wapieni i dolomitów rędziny. Na obrzeżach Bloku Płazy w miejscach nagromadzenia piasków polodowcowych występują bielice, a w licznych miejscach źródłiskowych gleby hydrogeniczne.

1.2.2. Zasoby wodne

Blok Płazy jest obszarem źródłowym dla Płazianki, Zmornicy, Kwaczałki i Regulki. Ciek wodny w jego obrębie charakteryzują się dużym spadkiem. W zlewni Płazianki jest co najmniej 10 źródeł stałych. Po kilka źródeł jest także w małych zlewniach Zmornicy i Kwaczałki, a około kilkanaście stałych źródeł w zlewni Regulki, wliczając tylko te położone na terenie Bloku Płazy.

Na omawianym obszarze zdecydowanie przeważają źródła właściwe, czyli skoncentrowane, wydajne wypływy wód podziemnych.

Źródło główne rzeki Płazianka

Na wysokości około 370 m n.p.m. na dnie doliny jest źródło dające początek rzece Płazianka. Jest to źródło dolinne, podzboczowe, skalne, szczelinowe. Wypływ jest położony blisko Płaskiej Góry. Wydajność źródła przy średnich stanach wód podziemnych wynosi 1,5 - 2 l/s. Temperatura wody w źródle jest dość stabilna i nawet w lecie wynosi około 9°C. Przeważnie są to wody twarde.

W tym miejscu prawdopodobnie znajduje się linia wypływów, czyli kilka sąsiednich źródeł, dających odrębne punktowe wypływy, zasilane wodami z tego samego, podziemnego zbiornika skalnego. Było to ważne miejsce zaopatrzenia w wodę dla okolicznych mieszkańców.

Źródło potoku Simota

Na wysokości około 320 m n.p.m. znajduje się źródło zwane Simota (także Siemota lub Szymota). Daje ono początek potokowi o tej samej nazwie, który ma długość około 3,5 km i jest prawym dopływem Regulki; uchodzi do niej na terenie wsi Regulice. Źródło Simoty położone jest w dnie doliny u podnóża lewego, kilkumetrowej wysokości zbocza. Jest to źródło skalne. Źródło ma średnią wydajność 3 - 5 l/s, ale okresowo, przy wysokim poziomie wód gruntowych, wydajność wzrasta nawet dwukrotnie. Źródło Simoty jest obecnie w granicach gminy Chrzanów największym naturalnym wypływem wód podziemnych.

Średnia temperatura wody waha się nieznacznie w okolicach 9°C, co świadczy o położeniu zbiornika wody głęboko pod ziemią. Z wody źródlanej do tej pory korzystają mieszkańcy sąsiednich gospodarstw, do których nie doprowadzono wodociągu. Do celów konsumpcyjnych zaopatrują się tu w wodę także mieszkańcy przysiółka Simoty.

Dno doliny Płazianki

Dno doliny Płazianki znajduje się na wysokości około 310 m n.p.m. Obok ujścia tej doliny znajdują się cztery źródła. Ze względu na bliskie sąsiedztwo, tę samą wysokość i niską temperaturę (około 9°C) wszystkie źródła są prawdopodobnie zasilane z jednego zbiornika wód podziemnych w utworach wapienno-dolomitowych triasu. Wydajność tego zbiornika nawet przy średnich stanach sięga 2 l/s i jest to wydajność stosunkowo duża. Taki wypływ wody jest więc w stanie zaspokoić zapotrzebowanie bytowe na wodę kilkuset osób. Wody z tych źródeł nie są jednak ujęte do sieci wodociągowej. Woda ma bardzo dobry smak i jest czysta bakteriologicznie.

Źródło Starzyny

Na wysokości około 325 m n.p.m. pod prawym zboczem doliny, znajduje się ujęcie wody w źródle Starzyny. Średnia wydajność źródła to około 1,0 - 1,5 l/s. Wypływ wody rzadko ulega zmianie, a jego temperatura wynosi w granicach 8 - 9 °C. Zaopatrywały się tu w wodę okoliczne gospodarstwa. Obecnie woda jest stąd pobierana, podobnie jak w innych tego typu źródłach w Bloku Płazy, tylko do celów spożywczych.

Źródła Starej Wody

Na wysokości około 320 m n.p.m. znajdują się źródła Stara Woda. Łączna wydajność źródeł w dnie doliny Starej Wody wynosi więc około 1,5 - 2,0 l/s. Pomimo braku bezpośredniego dostępu do miejsca naturalnego wypływu wody można przyjąć, że są to źródła skalne. Charakteryzuje się on stosunkowo dużą zasobnością w wodę o czym świadczy znaczna i mało zmienna wydajność oraz słaba reakcja na bieżące warunki meteorologiczne. Źródła w Starej Wodzie mają temperaturę około 9°C. Ujęcie w Starej Wodzie było wykorzystywane przez pobliskie Zakłady Wapiennicze w Płazie. Wydajność źródła jest obecnie mniejsza niż dawniej.

Źródła Płazianki

Potok Płazianka ma długość 10,3 km, z tego w obrębie gminy 2,8 km. Powierzchnia zlewni wynosi około 22,5 km, na terenie gminy tylko 5,4 km². Płazianka wypływa z obudowanego źródła w Płazie Górnej, płynie początkowo płytkim korytem po wschodniej stronie drogi Płaza - Wygiełzów; po około 500 - 600 m koryto wcina się głębiej w podłoże. W środkowym odcinku potok płynie przez kilkaset metrów kamiennym żłobem z 4 stopniami. Tuż przed granicą wsi Płazianka otrzymuje jedyny na tym terenie stały dopływ - potok Starzyny, który ją zasila średnio 6 - 8 l/s. Poniżej rzeczka Płazianka zmienia stopniowo kierunek po około 1 km opuszcza teren gminy

Chrzanów. Zlewnia Płazianki w przeciwieństwie do innych rejonów gminy obfituje w wypływy wód podziemnych co wynika zarówno z ukształtowania terenu -wyniosłej Tarczy Płaziańskiej rozciętej dość głębokimi dolinami - jak i z podłoża geologicznego. Jest to teren zasobnych w wodę utworów triasowych (wapień muszlowy) przykrytych lessami i deluwiami lessowymi.

1.2.3.Klimat

Blok Płazy jest położony w podregionie klimatycznym Wyżyny Krakowskiej. W stosunku do otaczającego terenu klimat jest tu chłodniejszy i wilgotniejszy. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 7°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (średnia około 17°C), a najzimniejszym styczeń (około -2,5°C). Średnie roczne sumy opadów atmosferycznych wynoszą w Bloku Płazy około 800 mm. Najwięcej opadów jest latem (czerwiec – sierpień; od 80 – 100 mm miesięcznie), a najmniej zimą (od grudnia do lutego przeciętnie 35 – 40 mm miesięcznie).

1.2.4.Flora i fauna

Powyższe czynniki wykształciły na tym terenie interesującą szatę roślinną reprezentowaną w zbiorowiskach leśnych zajmujących 35 % powierzchni Bloku Płazy oraz pól uprawnych i pastwisk, coraz większej liczby porośniętych odłogów, łąk świeżych i podmokłych, ziołorośli i muraw kserotermicznych.

Najcenniejszym zbiorowiskiem leśnym tego obszaru są lasy grądowe, a szczególnie ich ciepłolubna postać z dominującym bukiem w drzewostanie i bogatym runem: liczne storczyki, w tym bardzo rzadki w Polsce kruszczyk drobnolistny, rdzawoczerwony i szerokolistny, podkolan biały, buławik wielkokwiatowy i czerwony, żłobik koralowy, gnieźnik leśny, ale też lilia złotogłów, śnieżyczka przebiśnieg, orlik pospolity, konwalia majowa, przylaszczka pospolita, kokoryczka wielkokwiatowa, groszek wiosenny, pokrzyk wilcza jagoda, wawrzynek wilczelyko, perłówka jednokwiatowa, bluszcz pospolity, paprotka zwyczajna. Natomiast stoki północne zajmują płaty grądów z udziałem: szczyr trwały, gajowiec żółty, kopytnik pospolity, miodunka ćma, kokorycz pełna, zawilec gajowy, żankiel zwyczajny, naparstnica zwyczajna. Głębokie dna dolin to obraz żyznej buczyny karpackiej z domieszką klonu jaworu, a w runie: żywiec gruczołowaty i cebulkowy, lepieńnik biały, szalwia lepka, parzydło leśne, kokoryczka okółkowa, ciemiężca zielona, zdrojówka rutewkowata, jaskier kosmaty. Zbiorowiska fragmentarycznie zachowanych muraw kserotermicznych porastają liczne gatunki roślin barwnie kwitnących: głowienka wielkokwiatowa, przetacznik kłosowy, dzwonek skupiony, lebiodka pospolita, pajęcznica gałęzista, goryczuszka orzesiona, pierwiosnek lekarski, dziewięciśń bezłodygowy i wilżyna ciernista. Jest to tylko nieliczna grypa roślin jakie charakteryzują kilka zbiorowisk roślin z obszaru Bloku Płazy. Dotychczas prowadzone obserwacje oraz dalsze dokładne inwentaryzacje pozwolą lepiej poznać florę Płazy, a co za tym idzie lepiej ją chronić. Na terenie sołectwa występują okazy drzew zaliczone do pomników przyrody: tulipanowiec amerykański (w parku przy Pałacu Starzyńskich), buk zwyczajny, lipa szerokolistna, lipa drobnolistna, lipa srebrzysta (na placu przed Kościołem p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego).

Stosunkowo duża lesistość Bloku Płazy, skupiona zabudowa, oraz bliska odległość do dużego kompleksu leśnego jakim jest Puszcza Dulowska sprawia że żyją tu: sarna, dzik, zając, lis, borsuk, kuna leśna i domowa, tchórz, łasica i gronostaj, jeź,

wiewiórka, kret, oraz drobne gryzonie: nornica ruda, mysz polna, leśna i zaroślowa, oraz orzesznica, niektóre nietoperze karlik malutki i nocek duży. Z ptaków wymienić warto myszołowa zwyczajnego, jastrzębia, krogulca, sokoła pustułkę, kobuza, kruka; puszczyka, sójkę, kuropatwę, bażanta, dzięcioła czarnego i dużego, kosa, drozda śpiewaka, kwiczoła, gąsiorka, trznadla, makolągwę, szczygła, kowalika, świstunkę, pierwiosnka, pokrzewkę czarnołbistą i ogrodową, sikory: bogatkę, modrą i ubogą.

2. Dziedzictwo kulturowe:

2.1. Gmina

2.1.1. Zabytki

Chrzanów jest miastem o średniowiecznym rodowodzie. Z ówczesnych czasów zachował się szachownicowy układ rynku z wybiegającymi zeń ulicami. Drewniana XV i XVI-wieczna zabudowa spłonęła w okresie najazdu szwedzkiego. Większość zachowanych zabytkowych budynków w śródmieściu pochodzi z końca XIX i początku XX w. Do najważniejszych chrzanowskich zabytków należą:

Kościół p.w. św. Mikołaja

Został lokowany prawdopodobnie na przełomie XIII i XIV w. Swój ostateczny kształt, który przetrwał do roku 1912, świątynia uzyskała w XV w. i nieco później, poprzez dodane przybudówki oraz obok wybudowaną dzwonnice. Jedyną pozostałością z gotyckiego okresu jest prezbiterium. Na obecny wystrój wnętrza kościoła składają się głównie XIX-wieczne ołtarze i obrazy, stacje drogi krzyżowej, XVII-wieczny ołtarz św. Stanisława z czarnego marmuru, oraz wyjątkowo piękne kompozycyjnie i kolorystycznie witraże z ostatnich lat panowania austriackiego (1914). Pod kościołem mieszczą się podziemne krypty, w których spoczywają prochy dawnych właścicieli Chrzanowa (m. in. Dembińskiego i Ossolińskiej), urzędników chrzanowskiego dworu oraz niektórych wybitnych mieszczan.

Lamus dworski

Lamus dworski z XVI w., obecnie siedziba Muzeum w Chrzanowie. Budynek ten pierwotnie stanowił część zespołu dworskiego zwanego zamkiem, będącego rezydencją właścicieli miasta. Ostatni właściciele Chrzanowa, ze względu na zły stan nieistniejącego już dzisiaj chrzanowskiego dworu, zaadaptowali pod koniec XIX w. na swoją chrzanowską rezydencję lamus dworski. Od 1960 r. w budynku mieszczą się zbiory chrzanowskiego Muzeum, w tym pamiątki po ostatnich właścicielach miasta-Loewenfeldach.

Rynek

Znajdujący się tu zespół kamienic, w większości XIX-wiecznych, jest wpisany do rejestru zabytków. Rynek w ostatnim czasie znacznie zmodernizowano: większość kamienic odremontowano, odnowiono elewacje, zmieniono też płytę rynku. Zabytkowy charakter przejawia się obecnie głównie w jego układzie – na planie regularnego kwadratu z rozchodzącymi się z rogów ulicami.

Cmentarz parafialny

Istnieje od XVIII/XIX w. oraz posiada wiele ciekawych nagrobków zmarłych chrzanowian, m. in. burmistrzów miasta z końca XIX i pocz. XX w. żołnierzy polskich poległych we wrześniu 1939 roku, czy porucznika Elli Marchettiego adiutanta Francesco Nullo.

Kaplica Loewenfeldów

Kaplica znajduje się na cmentarzu parafialnym. Została wybudowana w latach 1890-1900 w stylu neoklasycystycznym na planie krzyża greckiego, wg projektu krakowskiego architekta Teodora Talowskiego. Wzniesiona z przeznaczeniem na mauzoleum rodowe ostatnich właścicieli Chrzanowa, rodziny Loewenfeldów. Fundatorem był zamieszkały w Londynie Henryk Loewenfeld, który swego imienia użyczył głównej alei chrzanowskiej. Wnętrze kaplicy zostało ozdobione obrazem "Ecce Homo" wybitnego węgierskiego malarza-realisty, Mihalyego Munkacsyego.

Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela w Kościelcu

Kościół został wzniesiony prawdopodobnie w XIV w. w stylu gotyckim i bez zasadniczych przekształceń przetrwał do r. 1843/45, kiedy to podjęto całkowitą przebudowę znajdującej się w złym stanie świątyni. Obecnie najstarszą zachowaną częścią dawnej świątyni jest apsyda. We wnętrzu kościoła znajduje się gotycka płyta nagrobna właściciela Kościelca rycerza Ścibora Balińskiego (obecnie przykryta posadzką), ołtarz główny z XIX w. oraz tablice epitafijne dawnych właścicieli Kościelca wykonane z czarnego marmuru dębnickiego i do prowadzonego obecnie remontu umieszczone na ścianach prezbiterium kościoła.

Cmentarz żydowski

Cmentarz pochodzi z połowy XVIII w. z macewami z XVIII, XIX i XX w. Najstarsza część cmentarza z zabytkowymi nagrobkami została zniszczona przez Niemców w 1941 r. Nagrobki na cmentarzu reprezentują typową dla kultury żydowskiej formę macew – pionowych stel z hebrajskimi inskrypcjami. Inskrypcje starsze są wypukłe, młodsze – wklęsłe. Na nagrobkach bogato reprezentowany jest świat symboliki żydowskiej: liczne korony Tory świadczą o dobrej znajomości Pisma, a błogosławiące ręce to symbol kapłanów. Często przedstawiane są zwierzęta: lwy, gołębie, jelenie.

Pomnik Zwycięstwa i Wolności na Placu 1000- Lecia

Pomnik znajduje się na Placu 1000-Lecia. Autorem jest chrzanowski rzeźbiarz Marian Konarski. Został wzniesiony w 1971 r. ku czci mieszkańców Ziemi Chrzanowskiej poległych w latach II wojny światowej.

Warte zobaczenia są również liczne zabytkowe budynki i kamienice w centrum miasta m.in.: budynek plebanii przy ul. Mickiewicza, Dom Urbańczyka, budynek Towarzystwa Zaliczkowego, budynek Cechu Rzemiosł przy Alei Henryka oraz budynek Gimnazjum Państwowego im. St. Staszica.

2.2. Sołectwo

2.2.1. Zabytki:

Zabytkowy kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego

Kościół w Płazie pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego stanowi przykład zabytkowego wiejskiego kościoła murowanego z XVI w. Budowę rozpoczęto w I poł. XVI w. (prezbiterium), która ostatecznie została zakończona w 1576 r. Data ukończenia jest umieszczona na tablicy z piaskowca wmurowanej wewnątrz kościoła. Inicjatorem budowy kościoła był Antoni Pleban, a ukończył budowę Tomasz Żydek z Płazy. Kościół jest orientowany, a prezbiterium kwadratowe. Kościół ma wymiary 13 x 13,5 m i zajmuje obszar 2 ary 27 m². Do kościoła prowadzi dwoje drzwi frontowych od strony zach. wykonanych z drzewa dębowego, jedno wiodą przez wieżę, drugie przez tzw. babiniec. Wejście przez wieżę jest zabezpieczone żelazną, artystycznie wykonaną kratą. Od strony zach. jest jeszcze żelazna brama do tzw. kostnicy, a z niej prowadzą drewniane schody na wieżę i chór muzyczny.

W kościele znajdują się trzy ołtarze zabytkowe: główny i dwa boczne. Ołtarz główny jest wczesnobarokowy z rokokowymi uzupełnieniami i wykonany w 1822 r. z miękkiego drzewa. Z tyłu ołtarza na belce znajduje się napis: "AD 1822 DIE 24 AUGUSTI". W ołtarzu umieszczony jest obraz przedstawiający Ukrzyżowanego Pana Jezusa (pod krzyżem stoją trzy osoby), wykonany przez Bronisława Abramowicza w 1885 r. Ołtarze boczne pochodzą z XVIII wieku. Ołtarz Serca Jezusowego, sławi tajemnicę Ukrzyżowanego Jezusa Chrystusa. Z obu stron ołtarza umieszczone są drewniane rzeźby przedstawiające św. Apostołów Piotra i Pawła. Na ołtarzu Matki Bożej Pocieszenia znajdują się obrazy:

- Matka Boża z Dzieciątkiem nazywana Matką Bożą Pocieszenia, barokowa kopia gotyckiego obrazu opartego o czeski typ Madonny Dudlebskiej (nazywany w Polsce piekarskim) wykonany na desce. Postać Matki Bożej zdobi metalowa sukienka;
- Śmierć św. Józefa z r. 1850 malowany przez Wojciecha Eliasza;
- Matka Boża Różańcowa. Rok malowania i autor nieznany (brak napisów);
- Święta Barbara - patronka górników.

Ołtarz Serca Jezusowego pochodzi z XVIII w., znajdują się w nim następujące obrazy:

- Serca Jezusowego;
- Święty Izidor rolnik z roku 1850 malowany przez Wojciecha Eliasza (św. Izidor jest trzecim Patronem Kościoła);
- Święty Antoni Padewski malowany również przez Wojciecha Eliasza.

Kościół posiada drewnianą barokowo - klasycystyczną ambonę. Na szczycie ambony umieszczona jest figura św. Michała Archaniola trzymającego w ręku wagę. Na kościele znajduje się sygnaturka kształtu barokowego. Umieszczony jest w niej dzwon wykonany w 1850 r., a otrzymany od ks. Zbigniewa Jormana proboszcza z Myślachowic w 1982 roku. Przykościelny teren otoczony jest zabytkowym drzewostanem.

Pałac Starzeńskich w Płazie

Pałac w Płazie został wzniesiony przed 1832 rokiem, staraniem Wincentego hr. Szembeka, w miejsce barokowego dworu. Dzisiejszy charakter nadała pałacowi gruntowna przebudowa, dokonana w latach 1900 - 1901 dla Adama hr. Starzeńskiego według projektu Zygmunta Hendla.

Pałac otacza park posiadający XVII/XVIII-wieczne założenie barokowe, przekomponowany został w XIX w. Znajdują się tam szpalery, alejki oraz część leśna. W

parku podworskim rosną pomniki przyrody: tulipanowiec, lipy, jesion. Istnieje legenda, że pod rozległym drzewem na środku parku przy dworze hr. Starzeński zakopał drogocenne przedmioty. Z każdym rokiem przedmioty tam zakopane są coraz droższe. Łup czeka na kogoś, kto go wykopie. Podobno skarb może odnaleźć tylko prawowity spadkobierca.

Mimo zniszczeń dokonanych w roku 1945, pałac w Płazie uniknął losu większości rezydencji w Polsce Ludowej: architektura i parkowe otoczenie ocalały dzięki adaptacji dla Domu Pomocy Społecznej. Przepadł natomiast wystrój wnętrz. Zespół parkowo-pałacowy: pałac, zespół zabudowań gospodarczych, park oraz ogrodzenie z bramami został wpisany w 1998 r. do rejestru zabytków ze względu na swą wysoką wartość i bardzo dobry stan zachowania.

Piec kręgowy typu Hoffman

Na terenie Zakładów Wapienniczych w Płazie znajduje się interesujący zabytek architektury przemysłowej - piec kręgowy typu "Hoffman". Historia tego rodzaju pieców sięga roku 1858, gdy Fryderyk Hoffman zbudował piec pierścieniowy, którego udoskonalona przez lata konstrukcja, doprowadziła do powstania pieca kręgowego. Jego charakterystyczną cechą jest „wędrujący” cykl produkcji. Związany jest on z przemieszczaniem się ognia w piecu. Szesnastokomorowy piec w płazińskim wapienniku został wybudowany przez Józefa Reigera w 1892 roku. Został on wzniesiony z cegły i ciosowego kamienia. W 1949 roku wykonana została istniejąca do dziś drewniana więźba dachowa, wsparta na drewnianych słupach, otaczających rzędem budowlę pieca. Został on wpisany do rejestru zabytków wojewódzkiego konserwatora w 1987 roku.

Przydrożne kapliczki

Kapliczka przy drodze na Syberię została wybudowana w XIX wieku. Ma formę kamiennej kolumny popularnej w całej Małopolsce, wywodzącej się z co najmniej XVII-wiecznej tradycji. Kapliczkę tę zwano dawniej kapliczką Męki Pańskiej, gdyż była tam rzeźba Jezusa Frasobliwego z koroną cierniową na głowie. Figurka ta została zniszczona przez chuliganów. Obecnie we wnękach kapliczki znajdują się dwa obrazy zabezpieczone metalową ozdobną kratą. Większy obraz przedstawia Matkę Boską, mniejszy Pana Jezusa.

Przy drodze do Wygiełzowa, w odległości około pół kilometra od kościoła znajduje się kapliczka św. Rozalii z Palermo. Brak jest informacji źródłowych o powstaniu kapliczki, ale wszystko wskazuje na to, że powstała w XIX wieku. Zabytkowa kapliczka, którą pamiętają jeszcze najstarsi mieszkańcy Płazy, została zburzona przez Niemców w 1943 roku. Obecna kapliczka została zbudowana w 1946 roku na pamiątkę powrotu miejscowej ludności z hitlerowskich obozów koncentracyjnych. Informuje o tym napis wyrzyty na kapliczce.

W centralnej części Płazy, naprzeciw cmentarza, tuż przy drodze stoi średniej wielkości kapliczka, wybudowana w XIX wieku. Pierwotnie znajdowała się w niej figurka św. Jana, wykradziona po II wojnie światowej.

Kolejna kapliczka stoi na dość oddalonej od rynku Płazy ulicy zwanej Podlas. Zbudowana została przez mieszkańców tej okolicy przed drugą wojną światową. Podczas bombardowań i licznych strzelanin została poważnie uszkodzona. Jest to kapliczka w kształcie szafki, oszklona i zwieńczona niewielkim metalowym krzyżykiem.

2.2.2. Stanowiska archeologiczne:

Stanowisko "Grodzisko Duże"

Na szczycie góry zwanej Grodzisko znajduje się grodzisko otoczone koncentrycznym wałem; silnie zniwelowanym. Rozmiary grodziska wynoszą około 120x130 m (według G. Leńczyka 90x110 m). Wzgórze, na którym usytuowane jest grodzisko, z trzech stron opada stromo. Jedynie od strony zachodniej spadek terenu jest łagodniejszy. Od tej strony wał jest nieco lepiej zachowany i miejscami dochodzi do wysokości 1 m. W pozostałych częściach grodziska słabe ślady wału widoczne są tuż nad urwiskiem. Grodzisko można podzielić na dwie części. Część wyższa, wschodnia, wznosi się nieco ponad część zachodnią. Na zachodniej krawędzi górnej części grodziska można się dopatrywać bardzo słabo widocznych śladów drugiego wału, oddzielającego od siebie obie części grodziska. Teren grodziska porośnięty jest wysokopiennym lasem. Częściowo w górnych partiach znajdował się pod uprawą. W zbiorach Muzeum Archeologicznego w Krakowie znajduje się kilka drobnych skorup wczesnośredniowiecznych i jeden ułamek naczynia o bliżej nie określonej przynależności kulturowej, znalezione na grodzisku. Badań wykopaliskowych dotąd nie prowadzono. Chronologia grodziska nie jest ustalona. W literaturze i notatkach archiwalnych grodzisko to nosi także nazwę grodziska płazkiego lub górnego, a niekiedy występuje także pod nazwą sąsiedniej wsi Zagórze. Po północnej stronie grodziska znajdowała się mała grota w skale wapiennej. Grota ta miała 6 m szerokości i 4 m długości. W 1873 roku A. H. Kirkor, przeprowadził wewnątrz groty poszukiwania, w czasie których znalazł kilka kości zwierzęcych i parę ułamków ceramiki o bliżej nie określonej chronologii.

Stanowisko "Grodzisko Małe"

Na południe od "Grodziska Dużego" znajduje się cypel wzgórza o stromych zboczach, wysunięty ku południowi zwany "Grodzisko Małe". Cypel ten, o długości około 100 m i szerokości u nasady około 40 m, odcięty był najprawdopodobniej od północy wałem zaporowym, którego bardzo słabe ślady można jeszcze prześledzić. Od strony wschodniej ze zbocza cypla wypływa mały strumyk. Teren cypla porośnięty jest wysokopiennym lasem. Na powierzchni, a także i w profilu małej odkrywki, nie znaleziono materiału zabytkowego. Badań wykopaliskowych dotąd nie prowadzono. Chronologia grodziska nie jest ustalona. Niektórzy z badaczy uważają, że na cyplu nie było grodziska. Obiekt figuruje niekiedy w literaturze i w notatkach archiwalnych jako grodzisko lipowieckie, dolne lub bywa wymieniane pod nazwą wsi Zagórze.

Oprócz śladów osadnictwa występowały również znaleziska luźne - na tak zwanych "Starzynach": w 1875 roku, w potoku znaleziono krótki toporek o rozszerzonym ostrzu, wykonany z białawej skały wylewnej. Spłaszczony obuch toporka nosi wyraźne ślady używania. Długość 10,2 cm, szerokość 2,6 cm, grubość 6,3 cm. Przed rokiem 1923, w bliżej nie określonym miejscu na terenie Płazy znaleziono smukłą, dość płaską siekierkę, stanowiącą typ przejściowy pomiędzy dwuścienną a czworościenną, o płaskim obuchu i wygładzonej części przylegającej do ostrza. Siekierka wykonana z kamienia zbliżonego do piaskowca. Długość 12,8 cm, szerokość ostrza 4,7 cm, grubość 3,3 cm. Toporek i siekierka znajdują się w Zbiorach Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

2.2.3. Strefy ochrony konserwatorskiej

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje teren założenia pałacowo - parkowego z folwarkiem, wraz z terenem kościoła p.w. Podwyższenia Krzyża Pańskiego. Granica strefy od zachodu biegnie ulicą Bolęcińską, od północy, wschodu i południa - granicą posesji kościoła oraz wzdłuż ogrodzenia założenia aż do ulicy Stwosza (obejmując widokowe łąki przy kościele). Ochronie podlegają: historyczne rozplanowanie założenia pałacowo-parkowego, lokalizacja kościoła, kościół wraz z kamiennym ogrodzeniem, pałac, altana, zabudowania folwarczne, układ kompozycyjny parku, starodrzew, kamienne ogrodzenie założenia, budynek szkoły przy parku.

Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej obejmuje teren zakładów wapienniczych przy ul. Jana III Sobieskiego. Ochronie podlega historyczne rozplanowanie i zabudowa wraz z wyposażeniem.

Strefa ochrony ekspozycji obejmuje kliny widokowe na wzgórzu z założeniem pałacowo-parkowym oraz kościołem od strony głównych dróg dojazdowych: Pogorskiej, Lipowieckiej oraz Bolęcińskiej.

Strefa ochrony krajobrazu obejmuje teren zabytkowego cmentarza przy ulicy Sobieskiego, gdzie ochronie podlegają: historyczne rozplanowanie, starodrzew, ogrodzenie. Natomiast teren wyrobisk przy zakładach wapienniczych objęty jest strefą ochrony krajobrazu powydobywczego.

4. Infrastruktura społeczna

4.1. Gmina

4.1.1. Instytucje społeczno- kulturalne

Miejska Biblioteka Publiczna

Miejska Biblioteka Publiczna powstała w 1947 roku z połączenia Powiatowej Biblioteki Publicznej oraz Biblioteki Miejskiej. W latach 60-tych sieć bibliotek rozrosła się, a w 1975 roku w powiecie chrzanowskim istniało 35 bibliotek. Biblioteka Główna mieściła się w latach 1967 - 1989 w Domu Kultury przy ul. Broniewskiego 4. Dopiero w 1989 roku otrzymała dodatkowo na swoją działalność nowy lokal po USC przy Alei Henryka 2/4. W budynku MOKSiR pozostała Czytelnia. W 1992 roku oficjalnie otwarto nową siedzibę biblioteki przy ul. Oświęcimskiej 3, gdzie mieści się do dzisiaj. Na 2011 r. przewidziane jest zakończenie budowy nowego, nowoczesnego gmachu Miejskiej Biblioteki Publicznej, która będzie się mieścić przy ul. Broniewskiego.

Główna wypożyczalnia mieści się przy ul. Oświęcimskiej 3, a czytelnia przy Alei Henryka 30. Poza tym funkcjonuje 5 filii i 1 punkt biblioteczny na terenie miasta oraz 4 filie wiejskie.

Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie obsługuje rocznie blisko 19 tys. użytkowników udostępniając im ponad 283 tys. zbiorów. Zbiory biblioteki liczą 215 471 wol. książek i zbiorów specjalnych oraz ponad 90 tytułów roczników czasopism. Rocznie przybywa średnio 8 tys. zbiorów. Z usług biblioteki korzysta 36% mieszkańców miasta i gminy. W ciągu roku bibliotekę odwiedza ok. 170 tys. użytkowników. Osiągane przez MBP wskaźniki w zakresie czytelnictwa i poziomu świadczonych usług należą do najwyższych w województwie.

Do jej podstawowych zadań należy: gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów na zewnątrz i na miejscu. Jako instytucja kultury prowadzi szeroką działalność

kulturalno-oświatową. Promuje dorobek literacki w mieście i regionie, organizuje wykłady tematyczne, spotkania autorskie, konferencje, konkursy o tematyce regionalnej. Prowadzi różnorodne formy pracy z dorosłymi czytelnikami oraz liczne zajęcia z dziećmi i młodzieżą o charakterze edukacyjno-rozrywkowym. Biblioteka bierze udział w wydarzeniach kulturalnych miasta i regionu oraz włącza się w liczne ogólnopolskie akcje promujące czytelnictwo i literaturę. Pełni też funkcję centrum informacji o regionie gromadząc bogate zasoby zbiorów regionalnych zarówno o charakterze historycznym, jak i dokumentujących bieżące wydarzenia.

Biblioteka Pedagogiczna

W Chrzanowie przy Alei Henryka 53 mieści się filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej. Zbiory biblioteki stanowi ogółem 30 450 pozycji w tym: druki zwarte (28 010 woluminów), czasopisma (2 149 roczników), materiały audiowizualne (291 egzemplarzy).

Aktualnie prenumerowanych jest 46 tytułów czasopism pedagogicznych, metodycznych i naukowych. Biblioteka gromadzi głównie pozycje z pedagogiki i psychologii, ale także z religioznawstwa, filozofii, socjologii, nauk ścisłych i wartościową literaturę piękną.

Do dyspozycji czytelników są katalogi: alfabetyczny, rzeczowy (według UKD) oraz czasopism. Biblioteka posiada następujące kartoteki: zagadnieniowa, osobowa, regionalna, literatura – opracowania, pisarze – opracowania, materiały repertuarowe, zestawienia bibliograficzne, bibliotekoznawstwo, materiały metodyczne (gromadzone według przedmiotów nauczania szkół), dla wychowania przedszkolnego oraz katalog zbiorów audiowizualnych.

Muzeum

Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich jest instytucją istniejącą od 1960 roku, posiadającą wiele cennych i bogatych kolekcji. Są one eksponowane w budynku głównym Muzeum przy ul. Mickiewicza 13, dawnym lamusie dworskim. Wystawy czasowe oglądać można w Oddziale Muzeum „Dom Urbańczyka” przy Alei Henryka 16.

W zbiorach Muzeum do najważniejszych należy bogata, wciąż rozwijana kolekcja judaików. Równie ważna jest kolekcja chrzanowianów, a także guzy kontuszone, naczynia cynowe, zbiory malarstwa i rzeźby oraz specjalistyczne - flory i fauny ziemi chrzanowskiej ze szczególnym uwzględnieniem okazów mykologicznych. Regionalne zbiory archeologiczne pochodzące z wykopalisk, głównie na cmentarzyskach łużyckich i osadach z okresu wpływów rzymskich, dokumentują prahistorię regionu.

Wystawy stałe ze zbiorów własnych Muzeum w Chrzanowie: "Flora i fauna okolic Chrzanowa", "Skały i minerały ziemi chrzanowskiej", "Pradzieje regionu chrzanowskiego", "Tradycyjny strój i sztuka ludowa Krakowiaków Zachodnich", "Chrzanów i chrzanowanie na przestrzeni dziejów", "W synagodze i w domu żydowskim", "Salonik biedermeierowski".

MOKSiR

Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Chrzanowie jest samorządową instytucją kultury Gminy Chrzanów. Od prawie 40 lat prowadzi szeroką działalność w zakresie kultury i sztuki, oświaty, sportu i rekreacji. Organizuje imprezy estradowe, koncerty muzyczne, spektakle teatralne, wystawy, konkursy, plenerowe imprezy masowe, okolicznościowe, sportowo-rekreacyjne, warsztaty, plenery malarskie. W

Plan Odnowy Miejscowości Płaza na lata 2009-2016

ramach MOKSiR działa kino „Sztuka” oraz liczne sekcje, koła i kluby zainteresowań m.in.: zespół teatralny, Chrzanowski Klub Fantastyki, zespół muzyczny, zespoły wokalne, dziecięcy zespół wokально-taneczny, sekcja plastyczna, klub modelarstwa lotniczego, Chór Męski "ŻABY", Klub Seniora "POD TRÓJKĄ", Grupa Twórcza "CUMULUS", Chrzanowskie Stowarzyszenie Folklorystyczne.

Ośrodek posiada dobrze wyposażoną bazę na którą składają się :

1. Dom Kultury z salą teatralno - kinową (596 miejsc) z pełnym zapleczem scenicznym, nowoczesną kinową aparaturą projekcyjną i nagłaśniającą, salami do zajęć teatralnych, muzycznych, tanecznych, baletowych, pracowniami: komputerową, modelarską, plastyczną, fotograficzną, salą odczytową (140 miejsc), galerią wystawienniczą "Na Styku".
2. Wielofunkcyjna hala sportowo - widowiskowa (589 miejsc na widowni).
3. Hotel (23 miejsca noclegowe), sala gimnastyczna, siłownia dla kobiet.
4. Ośrodek sportowo-rekreacyjny z basenem letnim "Basen - Kąty".
5. Kompleksy boisk sportowych na osiedlach "Północ" i "Trzebińska".

Polskie Towarzystwo Tatrzańskie

Chrzanowski Oddział PTT nieprzerwanie pracuje od czasu reaktywowania Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w 1981 roku, natomiast oficjalne powołanie oddziału datowane jest na 1989 rok. Działalność statutowa oddziału ma zakres: turystyka górska i wycieczki turystyczno – krajoznawcze, prelekcje o tematyce górskiej, w tym edukacja i wychowanie dzieci i młodzieży, wydawnictwo kwartalnika „Orzeł Skalny” i prowadzenie kroniki. Podstawową formą działalności oddziału jest organizacja i prowadzenie wycieczek górskich i wysokogórskich oraz integracyjnych wycieczek turystyczno – krajoznawczych. Drugą formą działalności oddziału są spotkania z wybitnymi „ludźmi gór”, którzy prowadzą prelekcje popularno-naukowe. Wśród prelegentów znajdują się wielkie nazwiska świata himalaizmu, ciekawi podróżnicy, pracownicy naukowcy, duchowni itp. Prelekcje cieszą się dużą popularnością wśród społeczeństwa chrzanowskiego.

Polskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze

W ramach oddziału PTTK działającego w Chrzanowie działa kilka kół: Koło Grodzkie, Koło Fablok, Koło Cepry, Koło Nafta, Koło Trzebionka oraz Komisja Turystyki Kolarskiej. Oddział zajmuje się głównie organizacją wycieczek krajowych, zagranicznych. Przyznawane są również odznakę „Turysta ziemi chrzanowskiej” oraz Górską Odznakę Turystyczną

4.1.2. Organizacje sportowe

Powiatowy Międzyszkolny Ośrodek Sportowy

Powiatowy Międzyszkolny Ośrodek Sportowy w Chrzanowie jest oświatową placówką wychowania pozaszkolnego istniejącą od 1991 roku. Ośrodek prowadzi szkolenie w sekcjach:

- piłki siatkowej dziewcząt
- piłki ręcznej chłopców
- piłki nożnej chłopców
- tenisa stołowego

Przy PMOS działa stowarzyszenie kultury fizycznej- Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy. Dzięki jego działalności najzdolniejsza młodzież uczestnicząca w zajęciach

MOS-u ma możliwość uczestniczenia w rozgrywkach sportowych organizowanych przez Związki Sportowe. Ponadto Ośrodek koordynuje rozgrywki Powiatowej Licealiady młodzieży, oraz jest organizatorem wielu imprez sportowo- rekreacyjnych dla społeczności lokalnej.

Chrzanowski Klub Piłkarski „Fablok”

Klub został założony w roku 1926 pod nazwą Towarzystwo Sportowe „Fablok”. Od początku swojego istnienia był związany z Pierwszą Fabryką Lokomotyw w Chrzanowie. Początkowo w klubie działała jedynie sekcja piłkarska. Następnie w latach 30 XX w. powstała sekcja strzelecka. Wybuch II wojny światowej spowodował osłabienie drużyny, niemniej jednak klub nie zaprzestał działalności. Po wojnie nastąpiła reaktywacja klubu, który po licznych zmianach nazw, powrócił w 1956 do pierwszej - T.S. „Fablok”. Do 1975 roku „Fablok” należał do Krakowskiego Związku Piłki Nożnej, a następnie do Katowickiego Związku Piłki Nożnej. W trakcie działania towarzystwo, oprócz sekcji piłkarskiej, posiadało wiele innych: kolarską, narciarską, strzelecko-luczniczą, kajakową, hokejową oraz orkiestrę symfoniczną (1936 - 1939). Obecnie klub po kłopotach finansowych i reorganizacji stał się jednosekcyjnym klubem piłkarskim (posiadającym jednak pod swoją opieką sekcję szachową). Zmieniono nazwę na Chrzanowski Klub Piłkarski "FABLOK" oraz herb. Nowy klub podtrzymuje tradycje chrzanowskiej piłki nożnej. Jest największym klubem piłkarskim w gminie Chrzanów. W klubie działają drużyny: I drużyna (w V lidze), drużyna juniorów, drużyna trampkarzy oraz oldboye.

Klub Sportowy „Orły”

Klub powstał w 1999 roku jako Chrzanowski Klub Biegacza „Orły”. Pod wpływem rozszerzających się zainteresowań członków klubu oraz istniejącego zapotrzebowania na zorganizowaną formę treningu sportowego innych dyscyplin sportowych, zdecydowano o przekształceniu się w Klub Sportowy "Orły" Chrzanów. Nowo powstały klub skupiał biegaczy, piłkarzy nożnych, siatkarzy oraz zawodników sportów ekstremalnych. Początek działalności nowej formuły klubu datuje się na 14 marca 2002 roku. Obecnie w ramach klubu działają cztery sekcje: Sekcja Lekkiej Atletyki, Sekcja Piłki Siatkowej, Sekcja Piłki Nożnej, Sekcja Sportów Ekstremalnych.

Oprócz wymienionych wyżej stowarzyszeń sportowych na terenie Gminy Chrzanów działa wiele innych organizacji o tym profilu, m.in.: Chrzanowska Liga Futsalu, Klub Sportowy „Kościelec”, Ludowy Klub Sportowy „Pogorzanka”, Ludowy Klub Sportowy „Polonia” Luszowice, Miejskie Towarzystwo Sportowe, Miejskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Katowicach - Koło PZW Nr 10 Chrzanów, Chrzanowskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe.

O aktywności mieszkańców gminy Chrzanów świadczy duża liczba organizacji pozarządowych i stowarzyszeń m.in. Stowarzyszenie Twórców Kultury "IN GREMIO", Stowarzyszenie "MY KOBIETY", Stowarzyszenie „UNIA KULTUR” w Chrzanowie, Fundacja im. Brata Alberta – Świetlica Terapeutyczna w Chrzanowie, Stowarzyszenie Hospicjum Homo-Homini im. św. Brata Alberta w Jaworznie-Filia w Chrzanowie, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą w Chrzanowie, Regionalne Stowarzyszenie Diabetyków, Stowarzyszenie "Uniwersytet Trzeciego Wieku", Związek Harcerstwa Polskiego- Komenda Hufca Chrzanów, Chrzanowskie

Stowarzyszenie Abstynentów "Klub Powściągliwych", Klub Inteligencji Katolickiej w Chrzanowie.

4.2. Sołectwo

4.2.1. Instytucje i organizacje społeczno- kulturalne

Biblioteka

Biblioteka w Płazie jest najstarszą filią sieci Miejskiej Biblioteki Publicznej w Chrzanowie. Została założona w 1955 roku. Pierwszą książką wpisaną do księgi inwentarzowej z datą 12.05.1955 roku, jest "Archipelag ludzi odzyskanych" Igora Newerlego, wydana przez wydawnictwo "Czytelnik" w 1953 roku. Placówka uruchomiona w szkole, została po trzech latach przeniesiona na parter budynku gminnego, gdzie dysponowała jednym pomieszczeniem o powierzchni 20 m², ze zbiorami 1100 wol. Poprawa warunków pracy i obsługi czytelników nastąpiła w 1980 roku, kiedy po wielu latach starań bibliotece udało się zająć pomieszczenia po ośrodku zdrowia mieszczącym się w tym samym budynku. Przez kolejne lata prowadzone były prace remontowe mające na celu polepszenie warunków pracy: głównie doprowadzenie wody, wymiana okien, założenie centralnego ogrzewania. Z czasem przybywało czytelników, powiększył się księgozbiór, zmienił się charakter biblioteki. Ważne stało się rozwinięcie służby informacyjnej, rosła potrzeby czytelnicze współczesnego społeczeństwa, zawiązuje się współpraca z placówkami oświatowymi zlokalizowanymi na terenie Płazy.

Pierwszą kierowniczką była Janina Pipczyńska. W późniejszym okresie funkcje kierownicze pełniły: Józefa Kieres, Helena Wielomek, Marta Burkiewicz, Maria Łanoszka, Maria Kania, a od 1985 roku Jolanta Mazgaj.

Biblioteka pełni funkcję lokalnego centrum kulturalnego. Współpracuje ze szkołą podstawową, gimnazjum, przedszkolem, Domem Pomocy Społecznej (biblioterapia) i organizacjami działającymi na terenie Płazy. Uczestniczy w różnych imprezach organizowanych przez wyżej wymienione placówki.

Podstawową i stałą formą promocji są wernisaże i wystawy. Biblioteka przygotowuje wystawy rocznicowe, okazjonalne, tematyczne oraz prac plastycznych dzieci z zaprzyjaźnionych placówek oświatowych. Promuje twórców nieprofesjonalnych z Płazy i jej okolic. W roku 2008 odbyło się 10 wystaw organizowanych w siedzibie biblioteki, które odwiedziło łącznie ponad 3 tys. osób. Ponadto biblioteka organizuje warsztaty regionalne, konkursy, lekcje biblioteczne, spotkania dla dzieci „Głośne czytanie”, a także letnie zajęcia dla dzieci „Pożyteczne wakacje” co roku pod innym hasłem. Biblioteka bierze również udział w lokalnych imprezach tj. Dożynki Gminne czy Święto Miodu. W powyższych imprezach uczestniczyło około 2 tys. osób.

Biblioteka w Płazie ma najwięcej czytelników spośród wszystkich filii wiejskich, średnio rocznie 900 osób. Najwięcej jest wśród nich dzieci i młodzieży szkolnej.

Księgozbiór biblioteki liczy 16 769 woluminów (stan na 20.07.2009 r.) w tym: literatura piękna dla dzieci i młodzieży, literatura piękna dla dorosłych, literatura popularnonaukowa i zbiory specjalne. Zbiory pogrupowane są w odpowiednich działach:

Dział literatury pięknej:

- książki beletrystyczne dla dzieci i młodzieży,
- baśnie i legendy ,

Plan Odnowy Miejscowości Płaza na lata 2009-2016

- powieści: przygodowe, obyczajowe, historyczne, fantastyczne.

Dział książki obcojęzycznej:

- zestaw książek dla dzieci i młodzieży w języku angielskim.

Dział książki popularnonaukowej z różnych dziedzin:

- psychologia,

- religioznawstwo,

- nauki społeczne,

- nauki matematyczno-przyrodnicze,

- nauki stosowane,

- sztuka i sport ,

- geografia,

- historia.

Dom Pomocy Społecznej

Dom Pomocy Społecznej w Płazie jest domem dla osób przewlekle chorych psychicznie. Główny budynek Domu to zabytkowy dwór z XVIII w. W 1954 r. został on zaadaptowany dla potrzeb Domu Pomocy Społecznej. Obecnie przebywa w nim 115 pensjonariuszy w tym: 91 kobiet i 24 mężczyzn. Schorzenia podopiecznych przebywających w DPS, to w większości choroby psychiczne oraz upośledzenie różnego stopnia, ze współistniejącymi chorobami psychicznymi. W skład personelu działalności podstawowej wchodzi: opiekunki, instruktorzy terapii zajęciowej, instruktor ds. kulturalno-oświatowych, pielęgniarki, specjalista wychowania muzycznego, fizjoterapeuta, pracownik socjalny, pokojowe i kapelan. Dyrektorem placówki był ponad 30 lat Roman Mańkowski. Zmarł w lipcu 2002 r. W chwili obecnej dyrektorem jest Kazimiera Żmudzińska.

Podstawowymi formami działalności, mającymi na celu pełną aktywizację mieszkańców, są:

- Ergoterapia - terapia pracą: pensjonariusze zajmują się ogrodem, pracą w warzywniku oraz uczą się estetyki dbając o porządek w ośrodku; poza stosowaną ergoterapią szczególną wartość terapeutyczną dla mieszkańców mają inne prowadzone formy terapii.

- Muzykoterapia: wspólne śpiewanie, układy taneczne, rytmika, zabawy muzyczno-ruchowe, nauka gry na instrumentach, próby i udział w występach zespołu Sarabanda, przygotowanie Jasełek.

- Biblioterapia: osoby biorące czynny udział w zajęciach same dobierają sobie odpowiednią dla siebie literaturę, prasę, którą czytają w świetlicy lub pokoju. Osoby nie umiejące czytać, lub z różnych przyczyn mające z tym trudności, słuchają głośno czytanej książki przez opiekuna, terapeutę.

- Zajęcia kulinarne: uczestnicy uczą się przygotowania potraw, posługiwania się sprzętem gospodarstwa domowego, nakrywania do stołu, zachowania się przy stole, zaradności i samodzielności.

- Fizjoterapia: zajęcia polegają na codziennej gimnastyce indywidualnej i grupowej oraz masażach i rehabilitacji ruchowej.

W ramach organizacji czasu wolnego podopieczni DPS mogą wybierać inne formy terapii:

- Siłwoterapia: ten rodzaj terapii obejmuje wycieczki autobusowe, rowerowe, piesze, ogniska. Integracja ze środowiskiem polega na wyjazdach do kina, teatru, biblioteki publicznej, na spotkaniach z mieszkańcami innych domów pomocy społecznej, na wspólnych zabawach tanecznych oraz kontaktach z rodziną (listy, telefony, odwiedziny).

Plan Odnowy Miejscowości Płaza na lata 2009-2016

- Ludoterapia: jedna z form rehabilitacji społecznej realizowana poprzez gry świetlicowe, warcaby, puzzle, krzyżówki, zabawy ruchowe na świeżym powietrzu, olimpiady sportowe, zabawy taneczne przy orkiestrze, konkursy.
- Terapia artystyczna: w ramach tej terapii osoby niepełnosprawne zajmują się haftem, wykonywaniem aplikacji i lalek regionalnych oraz szydełkowaniem.
- Zajęcia plastyczno-manualne: w ramach tego rodzaju terapii pensjonariusze zajmują się malowaniem, rysowaniem, wykonywaniem odlewów gipsowych (odlewanie, czyszczenie, malowanie, sprajowanie) oraz wyrobów z różnych mas plastycznych (masa solna, gips szpachlowy, masa papierowa, modelina). Odbywa się tutaj również malowanie witraży farbami żelowymi, wykonywanie kwiatów trójwymiarowych i malowanie na drewnie, a także wykonywanie rekwizytów do przedstawień zespołu Sarabanda i ozdób świątecznych. Oryginalne są prace modelowane z drutu (świeczniki, motywy wyginane wg wzoru narysowanego na papierze) oraz szopki bożonarodzeniowe. Stała ekspozycja prac wykonanych podczas terapii zajęciowej znajduje się w Bibliotece Publicznej w Płazie.

Towarzystwo Przyjaciół Domu Pomocy Społecznej w Płazie

Towarzystwo Przyjaciół Domu Pomocy Społecznej w Płazie powstało z inicjatywy pracowników Domu Pomocy Społecznej w Płazie w 2003 roku.

Celem towarzystwa jest: wspieranie zadań statutowych Domu Pomocy Społecznej w Płazie, niesienie pomocy osobom potrzebującym, wszechstronne propagowanie metod i technik usprawniania i rehabilitacji, szerzenie profilaktyki zdrowotnej. W ramach działalności stowarzyszenie rozwija i propaguje inicjatywy, postawy i działania sprzyjające integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem poprzez:

- aktywność kulturową, rekreacyjną i towarzyską,
 - wytwarzanie atmosfery zaufania i szacunku do osób starszych,
 - niesienie pomocy wszystkim osobom potrzebującym wsparcia, ciepłego słowa, serca.
- Stowarzyszenie opiera się na społecznej pracy zrzeszonych członków i wolontariuszy.

Ochotnicza Straż Pożarna

Na początku XX w. w Płazie mieszkało w 320 domach około 1900 mieszkańców. Po dwóch większych pożarach w 1925 r. i w styczniu 1926, mieszkańcy Płazy, z ówczesnym sołtysem Kozubem i wójtem Pawłem Kocotem, postanowili na zebraniu wiejskim w kwietniu 1926 roku założyć Oddział Ochotniczej Straży Pożarnej w Płazie. Pierwszym prezesem tej jednostki został Stanisław Bąba, zastępcą Jan Ring, naczelnikiem Tadeusz Kryniger, a sekretarzem Julian Kozikowski.

W roku 1927 strażacy z pomocą mieszkańców zdecydowali postawić na placu gromadzkim małą remizę o wymiarach 5x6 m². W remizie miał być przechowywany sprzęt gaśniczy, którego strażacy jeszcze nie mieli. Pod koniec 1927 r. wójt zakupił i przekazał członkom OSP Płaza sikawkę ręczną przenośną 10 mm oraz węże. Przewóz tego sprzętu w razie pożaru na wozach własnych zapewnili gospodarze J. Latko i F. Brandys mieszkający w pobliżu remizy.

W 1928 r. z dworu hr. Starzeńskiego otrzymano "sławny" wóz konny, który to kowale z Płazy F. Słowik i S. Brandys wyremontowali, zrobili nowe metalowe podwozie z uchwytem na sikawkę oraz wykonali 6 bosaków.

W tym samym roku przy OSP Płaza powstała żeńska drużyna przeciwpożarowa oraz utworzone zostały z młodzieży i starszych 3 grupy: teatralna, chór i orkiestra. Tak powstał zespół muzyczny, który początkowo dysponował harmonią, trąbką i bębniem.

Plan Odnowy Miejscowości Płaza na lata 2009-2016

Po 4 latach działała już orkiestra dęta z prawdziwego zdarzenia, która grała na uroczystościach aż do 1939 r. II wojna światowa przerwała działalność OSP Płaza. W okresie wojennym instrumenty muzyczne były przechowywane w domach przez członków orkiestry, a po wojnie w 1946 roku instrumenty przejął Zakład Wapienniczy w Płazie. W tym samym roku wznowiła działalność OSP Płaza. Prezesem został A. Kopacz, a naczelnikiem J. Głownia. W latach 1946 - 1947 wyremontowano remizę, odnowiono wóz konny i sikawkę. Konie do wozu na wypadek pożaru zgodzili się wypożyczać K. Głownia, J. Wacięga i F. Głownia.

Na przestrzeni lat OSP Płaza brała udział w różnych akcjach gaśniczych, powodziowych, szkoleniowych. Strażacy poza akcjami gaśniczymi wykonywali wiele innych prac, np. czyszczenie studni, wykonanie zastawy wodnej na Płaziance, zbiornika na wodę na placu plebiańskim, zbiornika o poj. 100 m³ na ul. Bołęcińskiej. Wielu członków przeszło szkolenia, np. mechaników małopomp w Wieliczce oraz dowódców plutonu i naczelników.

Obecnie OSP Płaza dysponuje ciężkim samochodem pożarniczym GCBA 6/32, który posiada system nagłaśniający i radiostację, a także nowym lekkim samochodem, który otrzymała w lutym 2002 r. Zamontowano sprzęt ratownictwa drogowego służący do uwalniania osób uwięzionych w samochodach. Ponadto OSP posiada agregat oświetleniowy do prowadzenia akcji w nocy, kilka małopomp używanych do odtapiania w razie powodzi i sprzęt do akcji gaśniczej. Ma na wyposażeniu syrenę alarmową elektryczną dachową i ręczną, ponadto strażnica ma zapewnioną łączność z powiatowym punktem alarmowo- dyspozycyjnym w Chrzanowie poprzez system bezprzewodowy "Alinka".

Stowarzyszenie Folklorystyczne

Dawne Koło Gospodyń Wiejskich w Płazie obecnie nosi nazwę Grupy Śpiewaczo-Obrzędowej „Płazianki” w Płazie i należy do Chrzanowskiego Stowarzyszenia Folklorystycznego. Grupa została założona 50 lat temu. Celem jej działalności jest kultywowanie wiejskiej tradycji ziemi chrzanowskiej. W chwili obecnej Stowarzyszenie Folklorystyczne liczy 8 pań, przewodniczącą jest Emilia Kurowska. Stowarzyszenie bierze co roku udział w następujących imprezach: Wstążka Krakowska, Cepeliada, Sabałowe Bajania, Konkurs Tradycyjnych Potraw w Wygiełzowie, Konkurs Domowych Obrzędów w Wygiełzowie, Konkurs Obrzędów Weselnych "I po wianku" w Alwerni, Przeglądy Zespołów Śpiewaczych Krzeszowice i Radziszów. Współpracuje również ze szkołą podstawową, gimnazjum i przedszkolem, a także z biblioteką. Organizuje warsztaty robienia palm i stroików wielkanocnych, prezentacje zwyczajów wielkanocnych wraz z poczęstunkiem w Szkole Podstawowej, spotkania opłatkowe.

Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów „Relaks”

Stowarzyszenie zostało zawiązane 8 marca 2002 r., w chwili obecnej liczy 126 członków. Spotkania stowarzyszenia, na których są omawiane sprawy bieżące odbywają się raz w tygodniu. Ponadto, stowarzyszenie organizuje wycieczki krajoznawcze, spotkania z okazji Dnia Seniora i Dnia Kobiet. Dla dzieci z okazji Dnia Dziecka zorganizowano wycieczkę, co roku rozdawane są paczki mikołajkowe. Członkowie Związku spotykają się również na opłatku wigilijnym. Organizacja pomaga ludziom samotnym, chorym i potrzebującym wsparcia.

Sołecki Klub Aktywności Zawodowej

Sołecki Klub Aktywności Zawodowej jest inicjatywą Powiatowego Urzędu Pracy w Chrzanowie, finansowaną z funduszy unijnych w ramach Działania 6.3 Program Operacyjny Kapitał Ludzki- Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich. Płaza jest jedynym sołectwem w Gminie Chrzanów, w którym realizowany jest ten projekt. Do podstawowych zadań Klubu można zaliczyć:

- udzielanie informacji na temat wolnych miejsc pracy oraz aktualnej sytuacji na lokalnym rynku pracy,
- informowanie na temat możliwości kształcenia, przekwalifikowania zawodowego oraz podnoszenia kwalifikacji,
- przedstawianie sposobów poszukiwania pracy oraz innych możliwości aktywizacji zawodowej,
- prowadzenie indywidualnych konsultacji oraz zajęć warsztatowych w grupach,
- pomoc z sporządzaniu dokumentów aplikacyjnych- życiorysu i listu motywacyjnego,
- pomoc w przygotowaniu do rozmowy kwalifikacyjnej.

Klub działa na terenie Płazy, konsultanci są dostępni codziennie w „Sołtysówce”, tak by jak największa liczba zainteresowanych mogła skorzystać z ich usług.

4.2.2. Organizacje sportowe

Klub Sportowy LKS „Tempo” Płaza

Klub Sportowy powstał w 1948 roku - natomiast w 1999 roku został przemianowany na Ludowy Klub Sportowy decyzją Sądu Wojewódzkiego w Katowicach. Boisko sportowe w Płazie zostało oddane w 1978 roku. Sekcja piłki nożnej działa od 1974 roku, wtedy jeszcze nie było boiska. Z powodu jego braku przez 4 lata wszystkie zawody rozgrywano na wyjazdach. Od 1996 roku został dodatkowo wprowadzony nabór i sekcja dzieci szkolnych, którzy już od 4 klasy szkoły podstawowej mogli brać udział w zajęciach w nowo powstałej sali gimnastycznej w Płazie. Dobra współpraca ze szkołą podstawową i gimnazjum pozwala na dodatkowe zajęcia w godzinach popołudniowych na sali gimnastycznej, prowadzonych przez trenera klubu Wiesława Ładochę. Boisko sportowe zostało wyróżnione jako boisko posiadające najlepszą nawierzchnię i położenie w środowisku wiejskim ówczesnego województwa katowickiego.

Sekcje klubu sportowego to: sekcja tenisa stołowego, sekcja szachowa, sekcja kolarska, sekcja podnoszenia ciężarów, sekcje piłki nożnej (drużyna trampkarzy, drużyna juniorów, drużyna seniorów).

4. Edukacja

4.1. Gmina

Gmina prowadzi 11 placówek przedszkolnych. Łączna liczba miejsc w przedszkolach wynosi 988. Opieką wychowawczą - dydaktyczną przedszkoli objęte są dzieci w wieku od 3 do 6 roku życia. Najliczniejszą grupą korzystającą z edukacji przedszkolnej są dzieci 6-letnie. Gmina stwarza możliwość edukacji przedszkolnej również dzieciom niepełnosprawnym poprzez prowadzenie w Przedszkolu

Plan Odnowy Miejscowości Płaza na lata 2009-2016

Samorządowym Nr 10 oddziałów integracyjnych oraz oddziału specjalnego w Przedszkolu Samorządowym Nr 11. W ramach zajęć dodatkowych w placówkach przedszkolnych organizowane są, przy ścisłej współpracy z rodzicami, nauka języków obcych, gimnastyka korekcyjna dla dzieci z wadami postawy oraz zajęcia z rytmiki. W Przedszkolu Samorządowym im. św. Franciszka - patrona ekologów w Balinie praca wychowawczo - dydaktyczna ukierunkowana jest na edukację ekologiczną dzieci, natomiast w Przedszkolu Samorządowym w Płazie na edukację związaną z regionalizmem i polskimi tradycjami.

Na terenie gminy funkcjonuje 11 placówek szkół podstawowych. W dwóch szkołach podstawowych (SP 1 i SP 8) prowadzone są klasy integracyjne, a w kilku innych innowacje pedagogiczne i programy autorskie. Młodzież rozwija swoje talenty poprzez działające we wszystkich placówkach koła zainteresowań m.in. informatyczne, teatralne, plastyczne, ekologiczne, recytatorskie, taneczne i turystyczne. W wielu placówkach istnieją pracownie komputerowe z dostępem do internetu. W kilku placówkach funkcjonują świetlice szkolne i środowiskowe, które oprócz funkcji opiekuńczej odgrywają ważną rolę w procesie dydaktyczno – wychowawczym. Głównym celem zajęć świetlicowych jest zapewnienie dzieciom aktywnego wypoczynku oraz pomoc w wypracowaniu prawidłowego modelu spędzania wolnego czasu.

Na terenie gminy funkcjonuje 5 Gimnazjów Publicznych. Tworzone są w nich klasy z rozszerzonym programem edukacyjnym w zakresie: matematyki, informatyki, języka polskiego i języków obcych. W 2 gimnazjach prowadzone są klasy integracyjne. Wszystkie placówki pozwalają na wszechstronny rozwój młodzieży, jej zainteresowań i umiejętności nie tylko w czasie lekcji. Organizowane są również zajęcia pozalekcyjne mające na celu wyrównanie poziomu uczniów, indywidualne konsultacje nauczycielskie z każdego przedmiotu objętego tokiem nauczania oraz koła zainteresowań.

W Gminie Chrzanów działa 5 szkół ponadgimnazjalnych: I Liceum Ogólnokształcące im. St. Staszica, II Liceum Ogólnokształcące im. K. K. Baczyńskiego, Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych, Powiatowe Centrum Edukacyjne oraz Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy.

Młodzież i dorośli mają możliwość kształcenia się w systemie dziennym, wieczorowym i zaocznym w kilku szkołach policealnych i wyższych zlokalizowanych na terenie Chrzanowa. Założycielem czterech z nich jest Towarzystwo Oświatowe Ziemi Chrzanowskiej: Policealnej Szkoły Biznesu i Technologii Informatycznych w Chrzanowie, Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Marketingu w Chrzanowie, Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Chrzanowie oraz Instytutu Doskonalenia Nauczycieli i Kadr - EDUKACJA. Ponadto Towarzystwo Oświatowe prowadzi w oparciu o podpisane porozumienie z Akademią Pedagogiczną w Krakowie: studia podyplomowe oraz studia licencjackie zaoczne na kierunkach: Politologia oraz Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna. W mieście działa także Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej, który kształci studentów na kierunkach: Mechanika Budowa Maszyn, Automatyka i Robotyka, Transport, Inżynieria materiałowa, Zarządzanie i inżynieria produkcji.

W gminie działa także Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Chrzanowie im. Janiny Garści, która powstała w 1963 roku jako filia Państwowej Szkoły Muzycznej I-stopnia w Oświęcimiu. Rocznie ilość chętnych wynosi ok. 130 osób. Od początku istnienia szkoły rozwijało swoje talenty 1739 uczniów. Obecnie szkoła prowadzi naukę na fortepianie, skrzypcach, wiolonczeli, gitarze, akordeonie, flecie, klawirze, trąbce i saksofonie. Oprócz realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, szkoła jest ośrodkiem oddziaływań kulturotwórczych dla środowiska. Koncertowali i

gościli w niej tacy wielcy artyści jak: Halina Czerny-Stefańska, Regina Smendzianka, Kaja Danczowska, Józef Stempel, Andrzej Jasiński, Janina Garścia i inni. Szkoła szczyli się absolwentami, którzy kontynuują naukę w wyższym stopniu, średnio jest to 5 osób rocznie. Z sondaży wynika, że jest ich już około 80-ciu, niektórzy z nich są obecnie pedagogami szkoły.

4.2. Sołectwo

Początki szkoły w Płazie sięgają okresu zaboru austriackiego. Od 1845 r. funkcjonowała w Płazie szkoła parafialna, przemianowana następnie na szkołę trywialną (gminną). Od 1869 r. szkoła ta stała się szkołą ludową, oddaną w całości pod opiekę władz świeckich, do tego bowiem czasu nadzór nad nią sprawował konsystorz biskupi w Krakowie. W tym czasie warunki lokalowe szkoły to 2 izby: jedna szkolna, a druga wynajęta u "włościanina". Zajęcia szkolne odbywały się co drugi dzień po pół dnia. Do końca 1924 r. szkoła w Płazie była 1-klasową, od 1 stycznia 1925 r. została zreorganizowana na 4-klasową publiczną szkołę mieszaną, a od września tegoż roku szkołę rozszerzono do 5-klasowej. Warunki lokalowe były trudne. Dla około 250 uczniów 5-klasowej szkoły przeznaczono 4 pomieszczenia: 1 w budynku szkolnym, 1 w budynku gminnym i 2 u wspomnianego już Jana Kozuba. W tej sytuacji kierownik szkoły podjął starania w sprawie budowy nowego budynku szkolnego. Wiosną 1936 r. rozpoczęto budowę nowej szkoły w ogrodzie dworskim, której niedokończony budynek został oddany do użytkowania w 1939 roku. Od września 1943 r. budynek szkolny przeszedł w posiadanie niemieckich władz szkolnych. W styczniu 1945 r. budynek szkolny zajęły wojska radzieckie, w krótkim jednak czasie żołnierze przenieśli się do dworu hrabiego Starzeńskiego. Po opuszczeniu szkoły przez Rosjan, w szkole rozpoczęto ponownie naukę. Warunki były jednak bardzo trudne ponieważ budynek był zdewastowany i ograbiony. W 1951 r. przystąpiono do robót budowlanych, tj. do wykończenia budynku szkolnego. W 1954 r. podjęte zostały starania mające na celu doprowadzenie wody do budynku szkolnego. Brak wody narażał wielu kłopotów związanych z zapewnieniem utrzymania czystości i porządku. W 1962 r. w szkole wymieniono pokrycie dachu i wykonano lokalną instalację wodociągową. Od lat sześćdziesiątych szkoła przechodziła drobne remonty. Na przełomie lat 70 i 80 wyremontowano boisko szkolne. W 1996 roku wybudowano salę gimnastyczną.

Po reformie systemu edukacji w 1999 roku, mieszczące się w tym samym budynku otwarto Publiczne Gimnazjum nr 5 w Płazie. Od 2009 Gimnazjum oraz Szkoła Podstawowa zostały połączone w Zespół Szkół.

W Zespole Szkół obecnie uczy się 410 dzieci. Uczniowie mają dostęp do m.in.: 2 nowoczesnych pracowni komputerowych z dostępem do internetu, pracowni fizycznej, pracowni chemicznej, pracowni audiowizualnej, klasopracowni polonistycznej, klasopracowni historycznej, klasopracowni językowych (do nauki języka angielskiego i niemieckiego), klasopracowni matematycznej, klasopracowni biologicznej, klasopracowni do zajęć ze sztuki, dwóch sal gimnastycznych (dużej i małej), biblioteki i czytelnicy, świetlicy (szkolnej i środowiskowej), stołówki, gabinetu lekarskiego, gabinetu pedagoga szkolnego, szatni (każdy uczeń ma swoją indywidualną szafkę), sklepiku.

Szkoła proponuje liczne zajęcia pozalekcyjne dla uczniów gimnazjum i szkoły podstawowej. Uczniowie szkoły podstawowej mają możliwość uczęszczania na zajęcia pozalekcyjne prowadzone w ramach licznych kół, takich jak: SKO, Klub Ekologiczny, czy założony w 2002 roku Klub Europejski. W ramach gimnazjum działają: koło informatyczne, koło języka angielskiego, koło języka niemieckiego, koło artystyczne,

koło matematyczne, koło geograficzne, koło fizyczne, koło chemiczne, koło biologiczne, Klub Europejski EUROPLAZA, koło Turystyczne, koło PCK, Spółdzielnia Uczniowska, ZHP, Uczniowski Klub Sportowy – UKS. Zarówno uczniowie szkoły podstawowej jak i gimnazjum posiadają swój organ przedstawicielski - samorząd uczniowski.

W Płazie od 1971 działa Przedszkole Samorządowe nr 14, w budynku przy ul. Wiosny Ludów 16 a. W przedszkolu funkcjonują dwa oddziały: I - dla dzieci młodszych (3-4 lata), II - dla dzieci starszych (5-6 lat). Do dyspozycji dzieci pozostają: 2 sale zabaw, 2 łazienki, szatnia oraz plac zabaw. Opieką oraz działalnością dydaktyczno - wychowawczą zajmują się wykwalifikowani nauczyciele.

5. Turystyka

5.1. Gmina

Oprócz wartych uwagi zabytków znajdujących się na terenie gminy, także położenie geograficzne stanowi silny walor turystyczny Chrzanowa. Leżące na zachodnich kresach Małopolski, okolice Chrzanowa stanowią pogranicze Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej i Wyżyny Śląskiej. Umowną granicą jest pomiędzy nimi rzeka Chechło. Po obu stronach tego niewielkiego i niezbyt szerokiego cieku dominują skały wieku triasowego. Na obszarze Chrzanowa znajdują się skały datowane od schyłku karbonu do współczesności. Uwzględniając tylko stanowiska roślin, grzybów i zwierząt chronionych, na tym terenie oraz w pobliskich miastach, stwierdzamy bogactwo bioróżnorodności porównywalne z parkami narodowymi. Zawdzięczamy to podstawowemu budulcowi geologicznemu naszego regionu, którym jest dolomit. Jego wpływ na gleby sprzyja szybkiej regeneracji zasobów przyrody po chwilowym, w geologicznej skali czasu, kryzysie spowodowanym industrializacją.

Aby ułatwić poznawanie uroków gminy, wytyczono ścieżki przyrodnicze:

- „Ścieżka przyrodniczo – dydaktyczna „Pogorzyce – Wzgórze Grodzisko Wielkie - Płaza Dolna”;
- „Ścieżka przyrodniczo – dydaktyczna „Podmokłe łąki na Kątach – Lasy w Kotlinie Chrzanowskiej – Stawy na Groblach”;
- „Ścieżka przyrodniczo dydaktyczna „Dolina rzeki Chechło – Góra Żelatowa – Pogorzyce”;
- „Ścieżka hydrologiczno – dydaktyczna „Płaza Górna – Simota - Płaza Dolna-Starzyny – Pogorzyce – Żrebce”.

Przez Chrzanów biegnie również Szlak Ziemi Chrzanowskiej i Dolinek Jurajskich, o długości 85 km, który prowadzi aż do Pieskowej Skały.

Aby umożliwić zwiedzanie obiektów i terenów wydobywczych wyznaczono ścieżki geologiczne, biegnące w pobliżu najciekawszych pozostałości pogórnictwa takich jak: wapiennik w Płazie, wapiennik w Pogorzycach, kopalnie rud w Kościelcu, kamieniołom Skała, kopalnia Matylda, Balińskie kopalnie rud czy pozostałości kopalni w Luszowicach.

Na terenie gminy wyznaczono również pięć tras rowerowych, przebiegających przez najbardziej malownicze tereny gminy. Trasy rowerowe są tak poprowadzone, żeby dać maksymalną ich różnorodność. W zależności od długości, różnicy wysokości (sumy przewyższeń) oraz trudności technicznej trasy podzielono na trzy grupy: rekreacyjne, popularne i zaawansowane. Do tras rekreacyjnych zalicza się szlak

6. Rynek pracy

6.1. Gmina

Gmina Chrzanów leżąca przy autostradzie A4, która stanowi część paneuropejskiego korytarza transportowego TINA z Berlina do Kijowa, ze względu na swoją dostępność komunikacyjną oraz tradycję przemysłową jest terenem licznych inwestycji zagranicznych. Do największych przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym mieszczących się na terenie gminy zaliczyć można m.in.: zakład Valeo Lighting Systems produkujący samochodowe systemy oświetleniowe, zakład Hydro Aluminium Chrzanów wchodzący w skład koncernu Hydro, produkujący różnego typu profile aluminiowe, zakład LB PROFILE Chrzanów wchodzący w skład konsorcjum LB PLASTICS produkujący profile do produkcji okien i drzwi, zakład Ocynkownia Śląsk w Chrzanowie należąca do międzynarodowego koncernu Seppeler Gruppe, zakład Dan Cake Polonia zajmujący się produkcją ciast, firma SWISSPOR Polska produkująca materiały termoizolacyjne, Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o., który wchodzi w skład grupy Veolia Usługi dla Środowiska S.A. i innych dużych przedsiębiorstw mających swoje siedziby na terenie gminy można zaliczyć: firma MAGBUD Sp. z o.o. produkująca systemy dociepleń, Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce „FABLOK” S.A. działająca od 1919 roku.

Ogółem na terenie gminy znajduje się 4 672 zarejestrowanych jednostek gospodarczych z czego 124 to jednostki publiczne, a 4 548 to jednostki prywatne. W strukturze działalności gospodarczej przeważają usługi, głównie handel, obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz budownictwo. Najmniejszy udział w ogólnej liczbie podmiotów mają firmy z sektorów: hotelarsko - restauracyjnego, oraz rolnictwa, łowiectwa i leśnictwa.

Dobrze rozwinięte jest również otoczenie biznesu. Na terenie Chrzanowa ma siedzibę istniejąca od 2004 roku Agencja Rozwoju Małopolski Zachodniej. Podstawową misją Agencji Rozwoju Małopolski Zachodniej jest utworzenie Chrzanowsko - Trzebińskiego Parku Przemysłowego w celu pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości, tworzenie nowych, trwałych miejsc pracy, stworzenie korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i do inwestowania przez potencjalnych inwestorów dzięki efektywnemu zarządzaniu majątkiem produkcyjnym oraz świadczenie usług infrastrukturalnych i doradczych. W Gminie Chrzanów działa 13 banków oraz 3 oddziały Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo- Kredytowych oraz 157 firm zajmujących się pośrednictwem finansowym.

W rankingu małopolskich gmin pod względem klimatu inwestycyjnego Gmina Chrzanów uzyskała wysoki wskaźnik syntetyczny: 75 punktów na 100. Na wysoką ocenę gminy mają wpływ przede wszystkim: dobra dostępność komunikacyjna, wysoko oceniana oferta inwestycyjna gminy oraz strategia rozwojowa, duży odsetek inwestycji zagranicznych oraz wysoka aktywność gospodarcza mieszkańców.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Chrzanów w czerwcu 2009 roku wynosiła 2004 osoby, z czego 1109 stanowiły kobiety, a 895 mężczyźni. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne – 857 osób. 465 osób liczyła grupa bezrobotnych do 25 roku życia, a 362 osoby- grupa bezrobotnych powyżej 50 lat. Zmiany w liczbie bezrobotnych, w przeciągu ostatnich trzech lat przedstawia poniższa tabela.

Plan Odnowy Miejscowości Płaza na lata 2009-2016

Wyszczególnienie		Kobiety (K)	Mężczyźni(M)	osoby do 25 roku		osoby długotrwale bezrobotne		Powyżej 50 - roku życia	
				K	M	K	M	K	M
Liczba bezrobotnych w Gminie Chrzanów	12. 2007	1 497	878	289	158	986	477	262	215
	Ogółem	2375		447		1463		477	
	12. 2008	1 174	742	285	171	662	286	167	188
	Ogółem	1916		456		948		355	
	06. 2009	1109	895	272	193	563	294	159	203
	Ogółem	2004		465		857		362	

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Chrzanowie

Bezrobotni to głównie osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym (58 %). Drugą pod względem liczebności grupę stanowią bezrobotni z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (35 %). Większość bezrobotnych jest w wieku produkcyjnym. Osoby z wyższym wykształceniem stanowią najmniejszą grupę bezrobotnych.

Stan na:	wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
31.12.2007	193	548	307	656	671
31.12.2008	206	438	315	461	496
30.06.2009	264	910	457	1138	684

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Chrzanowie

6.2. Sołectwo

Na terenie Płazy zarejestrowanych jest 125 podmiotów gospodarczych.

Zgodnie ze stanem z dnia 22 lipca 2009 liczba bezrobotnych mieszkających we wsi Płaza wynosiła 163 osób w tym 92 kobiety, co stanowi około 8,5 % wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w gminie.

7. Infrastruktura techniczna

7.1. Gmina

W północnej części miasta Chrzanowa przebiega droga kolejowa Nr 79, autostrada A4 łącząca Kraków i Katowice oraz główna linia kolejowa Kraków-Zebrzydowice. Drogi na terenie gminy są obciążone bardzo dużym natężeniem ruchu. Przez teren gminy przebiegają:

- droga krajowa nr 79,
- drogi wojewódzkie: droga nr 933 oraz droga nr 781,
- 29 dróg powiatowych.

Według stanu na dzień 31.12.2007 w Gminie Chrzanów istniało w sumie 142,5 km dróg gminnych, z czego 73,8 km to drogi na terenie miasta, a 68,7 km- poza miastem. W tym 110,7 km dróg bitumicznych, 4,3 km dróg betonowych, 6,4 km dróg tłuczniowych oraz 21,1 dróg gruntowych.

Gospodarkę wodną gminy Chrzanów prowadzi Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Chrzanowie. W dostarczaniu wody bazuje głównie na własnych źródłach- przede wszystkim ujęciach głębinowych. Głównym ujęciem wody dla gminy Chrzanów jest triasowy zbiornik wód podziemnych „Chrzanów”, którego szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 105 tys. m³ na dobę. W związku z zagrożeniem wyeksploatowania obecnych zasobów wodnych RPWiK podjęło się budowy dodatkowych zbiorników wody „Chrzanów” o pojemności 2,500 m³ każdy oraz 14 km magistrali łączącej zbiorniki ze zbiornikiem „Dzieńkowice”. Woda dystrybuowana jest za pomocą sieci wodociągowej o długości 180,9 km, do której wpiętych jest 6400 odbiorców (budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania). Ogólnie z sieci wodociągowej korzysta 48 541 mieszkańców, co stanowi 98,1 % ludności Gminy Chrzanów. W mieście ten odsetek jest większy i wynosi 99 % mieszkańców, natomiast na wsi niższy - 94,3 % mieszkańców. Rocznie dostarczane jest do gospodarstw domowych 1523,2 tys. m³ wody. Roczne zużycie wody na mieszkańca wynosi 30,7 m³. W podziale na miasto i wieś zużycie na mieszkańca wynosi odpowiednio 32,4 m³ i 24,1 m³. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 108,7 km i jest do niej podłączonych 2 715 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji wynosi 36 807, co stanowi 74,4 % liczby ludności gminy. W mieście ten odsetek wynosi 92,8 % mieszkańców, a na wsi- 1,9 %. Rocznie odprowadza się 1 640,9 tys. m³ ścieków.

Dystrybutorem gazu w gminie Chrzanów jest Górnośląska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Długość sieci gazowej wynosi 180 144 metrów z czego sieć przesyłowa stanowi 10 884 metrów, a sieć rozdzielcza 169 260 metrów. Ilość gospodarstw domowych korzystających z gazu wynosi 13 475 z czego 2 291 to odbiorcy ogrzewający gazem mieszkania. Liczba mieszkańców korzystających z sieci gazowej wynosi 36 421 osób, co stanowi 73,6 % ogółu ludności. W miastach ten odsetek jest wyższy i wynosi 80,8 %, na wsi natomiast 45,2 %. Roczne zużycie gazu wynosi 4 304,6 tys. m³, co daje 86,8 m³ na mieszkańca. Tutaj również można zaobserwować różnice pomiędzy miastem i wsią: w mieście zużycie na mieszkańca wynosi 89,4 m³, a na wsi 76,4 m³.

W gminie Chrzanów jest 16 717 odbiorców energii elektrycznej. Roczne zużycie wynosi 28 302 mW/h, co daje 570,4 kW/h na mieszkańca.

7.2. Sołectwo

Na sieć drogową w sołectwie składa się:

- droga wojewódzka nr 781 - ul. Lipowiecka i ul. Sobieskiego,
- drogi powiatowe: ul. Tenczyńska, ul. Pocztowa - Simota, ul. Bolęcińska
- ok. 60 dróg gminnych.

Sieć gazowa w Płazie wynosi 43 715 metrów sieci średniego ciśnienia z PE i znajduje się w dobrym stanie. Podłączonych jest do niej 629-ciu aktywnych odbiorców.

Na sieć elektro- energetyczną składają się : linia napowietrzna średniego napięcia o długości około 8,46 km, linia kablowa średniego napięcia o długości ok. 21 km, linia napowietrzna niskiego napięcia o długości 29,34 km oraz linia kablowa niskiego napięcia o długości 0,66 km. Linie w większości są w dobrym stanie technicznym, jedynie linia średniego napięcia wymaga modernizacji (aktualnie opracowany jest projekt remontu fragmentu tej sieci). Obecnie rozpoczyna się budowa napowietrznej stacji transformatorowej przy ul. Sobieskiego, która ma zapewnić zasilanie pompowni ścieków przy ul. Michałowskiego. Ponadto budowane są przyłącza do pozostałych pompowni na terenie Płazy oraz innych odbiorców.

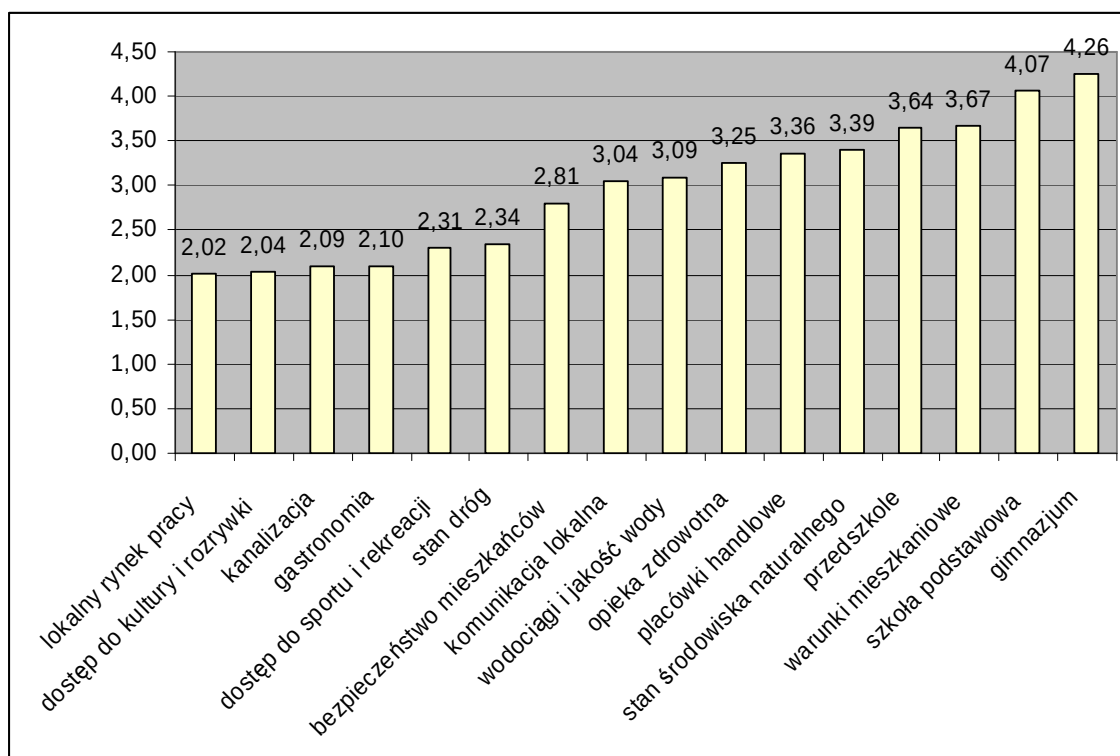
Wieś posiada sieć wodociągową o długości 29,2 km do której podłączonych jest 916 odbiorców. Mieszkańcy zaopatrywani są w wodę ze Stacji Uzdatniania Wody Bolęcin, jest to woda głębinowa. Budowa sieci kanalizacyjnej, finansowana z Funduszu Spójności, jest w trakcie realizacji i obejmuje 12,6 km sieci grawitacyjnej, 2.9 km sieci tłocznej i 4 przepompownie.

Wieś nie posiada sieci ciepłowniczej.

8. Warunki życia w Płazie wg mieszkańców

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Płazy, na pytanie: „Czy są Państwo zadowoleni z zamieszkania w Płazie?” 79 % ankietowanych odpowiedziało twierdząco.

W pytaniu trzecim ankietowani mieli możliwość ocenić poszczególne czynniki wpływające na poziom warunków życia w miejscowości. Ocenie poddano 16 czynników: lokalny rynek pracy, szkołę podstawową, przedszkole, gimnazjum, opiekę zdrowotną, warunki mieszkaniowe, bezpieczeństwo mieszkańców, dostęp do kultury i rozrywki, dostęp do sportu i rekreacji, wodociągi i jakość wody, kanalizację, stan dróg, komunikację lokalną, stan środowiska naturalnego, gastronomię oraz placówki handlowe. Każdy czynniki należało ocenić w skali od 1 do 5, gdzie: 5 oznaczało bardzo dobre warunki, 4- dobre, 3 – przeciętne, 2- złe, 1- bardzo złe.

Biorąc pod uwagę średnią ocenę dla każdego czynnika najlepiej ocenione (średnia ocena pomiędzy 3,5 a 5), przez mieszkańców, zostały:

- gimnazjum (4,26),
- szkoła podstawowa (4,07),
- warunki mieszkaniowe- (3,67),
- przedszkole (3,64).

Przeciętnie oceniano (średnia ocena pomiędzy 2,5 a 3,5):

- stan środowiska naturalnego(3,39),
- placówki handlowe (3,36),
- opiekę zdrowotną (3,25),
- komunikację lokalną (3,04),
- bezpieczeństwo mieszkańców (2,81).

Źle oceniono (średnia ocena poniżej 2,5):

- stan dróg (2,34),
- gastronomię (2,10),
- kanalizację (2,09),
- lokalny rynek pracy (2,02),
- dostęp do kultury i rozrywki (2,04),
- dostęp do sportu i rekreacji (2,31).

Średnia ocena dla wszystkich czynników wyniosła 2,97 co zgodnie z przyjętą skalą oznacza, że zostały one ocenione jako przeciętne.

Natomiast za cechę najbardziej charakterystyczną, wyróżniającą Płazę na tle innych wsi (pytanie czwarte) ankietowani w większości uznali położenie geograficzne oraz walory krajobrazowe.

Powyższe wyniki są sygnałem dla władz lokalnych, w jakich dziedzinach należy zintensyfikować działania w celu poprawy warunków życia w Płazie. Ma to odzwierciedlenie w dalszej części Planu dotyczącej planowanych zadań. W niektórych

dzielnicach, które zostały ocenione najgorzej, władze podejmują już działania w celu poprawy ich stanu. Dotyczy to przede wszystkim budowy kanalizacji, która obejmie dużą część wsi, czy budowy chodnika przy ul. Lipowieckiej w celu zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców. Należy zauważyć, że pomimo oceny warunków życia w Płazie jako przeciętnych, mieszkańcy są zadowoleni z mieszkania w miejscowości. Jednocześnie widzą walory swojej wsi wyróżniające ją spośród innych sołectw w regionie, które są potencjalnym źródłem rozwoju.

III. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI

1. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest techniką analityczną służącą porządkowaniu informacji, dotyczących danego zagadnienia, na cztery grupy: mocne strony, słabe strony, szanse oraz zagrożenia. Analiza ta pozwala na programowanie przyszłych działań z uwzględnieniem czynników zewnętrznych i wewnętrznych, które mają wpływ na ich realizację.

Poniższa analiza została stworzona w porozumieniu ze społecznością miejscowości Płaza, która miała możliwość wskazania czynników stanowiących w jej ocenie mocne bądź słabe strony miejscowości oraz szanse i zagrożenia dla rozwoju. Poniższa tabelka zawiera wyniki ankiety przeprowadzonej na przełomie maja i czerwca 2009 roku we wsi Płaza.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• jakość szkolnictwa, • położenie geograficzne, • atrakcyjność turystyczno-geograficzna, • atrakcyjność osiedleńcza, • stan zabudowy mieszkaniowej.	• dostęp do imprez kulturalnych, • napływ kapitału i nowych inwestycji, • ilość gospodarstw agroturystycznych, • rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, • infrastruktura drogowa.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• pozyskiwanie i efektywne wykorzystanie środków zewnętrznych, • modernizacja nawierzchni dróg, • promowanie miejscowości poprzez sport i rekreację oraz prezentację	• niewystarczające działania ukierunkowane na angażowanie młodych pokoleń w aktywne życie miejscowości, • starzenie się społeczności wiejskiej i migracje młodych ludzi do dużych miast,

dorobku dziedzictwa pokoleń, • rozwój turystyki, • współpraca władz lokalnych z gminą przy realizacji strategii rozwojowej, • wzrost aktywności mieszkańców.	• niedostateczne inwestowanie w infrastrukturę techniczną, • niewystarczająca liczba imprez przyciągających turystów oraz zaspokajających potrzeb społeczności lokalnej.
---	--

IV. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ

1. Wizja rozwoju

We wspominanej ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców pytano również o najważniejsze działania w sołectwie jakie powinny być przeprowadzone w przeciągu najbliższych lat. Określono 10 dziedzin, spośród których należało wybrać te, w których inwestycje są najbardziej potrzebne. Do wyboru przedstawiono następujące dziedziny:

1. Budowa i renowacja obiektów sportowo - rekreacyjnych, kulturalnych (np. boisko, ośrodek kultury, plac zabaw biblioteka).
2. Kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej (skwerów, parków , placów, rynków, ulic).
3. Remonty i inwestycje drogowe.
4. Odnowa i renowacja lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci.
5. Budowa, przebudowa, remont infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych (np. szlaki piesze, rowerowe).
6. Poprawa jakości świadczonych usług i funkcjonowania placówek opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.
7. Kultywowanie tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów (festyny, dożynki, finansowanie działalności zespołów ludowych itp.).
8. Budowa, przebudowa, remont infrastruktury szkolnej
9. Inwestycje w zakresie gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (infrastruktura wodociągowo - kanalizacyjna, mieszkania komunalne, transport publiczny, gospodarka odpadami).
10. Rozwój małej przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy w regionie.

Za najważniejsze dziedziny wymagające inwestycji uznano:

Plan Odnowy Miejscowości Płaza na lata 2009-2016

- budowę i renowację obiektów sportowo- rekreacyjnych, kulturalnych,
- remonty i inwestycje drogowe,
- rozwój małej przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy w regionie,
- kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej,
- poprawa jakości świadczonych usług i funkcjonowania placówek opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

Mieszkańcy wskazywali również konkretne inwestycje, które powinny być przeprowadzone na terenie sołectwa. Najczęściej wskazywano na potrzebę budowy boiska przyszkolnego, zagospodarowania centrum Płazy i budowę ośrodka kultury.

Powyższe odpowiedzi stały się podstawą do opracowania planu rozwoju Płazy z wyszczególnieniem konkretnych inwestycji realizowanych w latach 2009- 2016 oraz harmonogramu ich realizacji.

2. Opis planowanych zadań

3. Harmonogram realizacji zadań

Aneks – zdjęcia

ZABYTKOWY KOŚCIÓŁ P.W. PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO

PIEC KREGOWY TYPU "HOFFMAN"

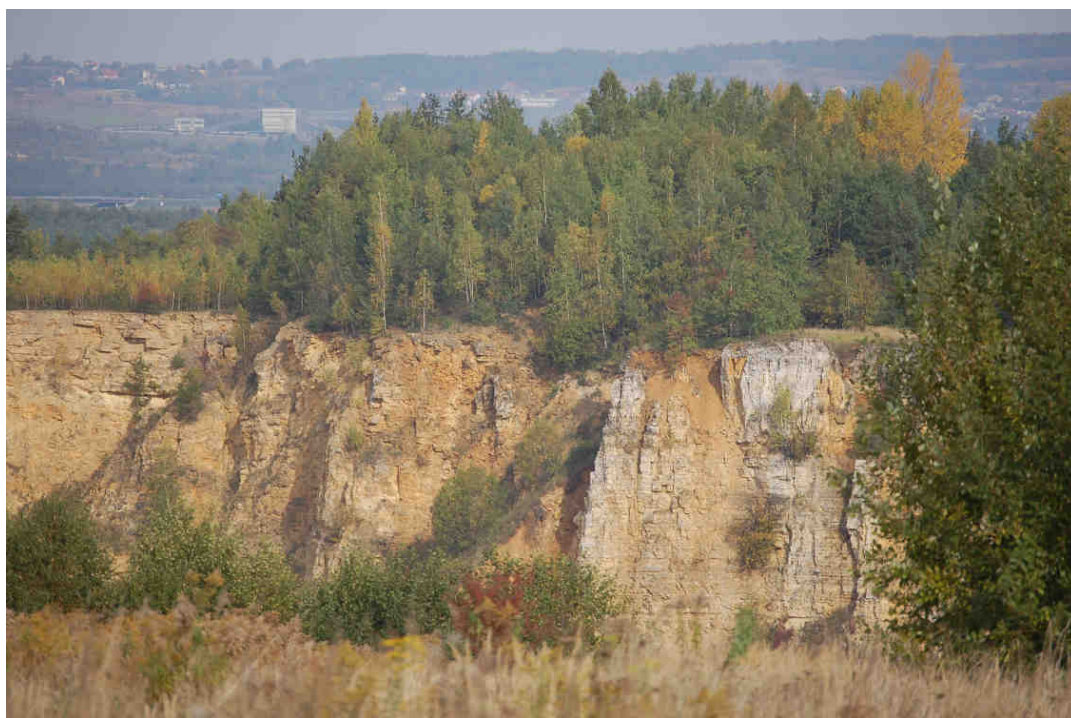
PAŁAC STARZEŃSKICH

KAPLICZKA PRZY DRODZE DO WYGIEŁZOWA

KAPLICZKA NA SYBERII

KAMIENIOŁOM W PŁAZIE

LIPA SZEROKOLISTNA

WAŁ NA GRODZISKU

PARK PRZY PAŁACU STARZEŃSKICH

ŻYWOKOST LEKARSKI

ZAWILEC GAJOWY

STADNINA KONI W PŁAZIE

Plan Odnowy Miejscowości Płaza na lata 2009-2016

ZESPÓŁ SZKÓŁ W PŁAZIE

BIBLIOTEKA W PŁAZIE- KĄCIK DLA DZIECI

GRUPA ŚPIEWACZO- OBRZĘDOWA „PŁAZIANKI”

DOŻYŃKI GMINNE, 2008